

Težave južne Koroške so tudi posledica krivične politike v preteklosti

Južna Koroška in predvsem Podjuna je v največji nevarnosti, tako rekoč pred polomom, namreč gospodarskim. Tako beremo te dni v tukajšnjem tisku in slišimo v izjavah visokih političnih funkcionarjev. Vznemirljive vesti in svarila pa tokrat ne prihajajo toliko iz vrst neposredno prizadetega prebivalstva, marveč predvsem iz tistih krogov, ki pravzaprav nosijo vso krivdo in odgovornost, da sedanja splošna gospodarska kriza še prav posebno udarja po južnih predelih dežele.

Najnovejši konkretni povod je Gösserjeva pivovarna v naselju Štih pri Pliberku. Njeno centralno vodstvo, ki ima svoj sedež na Štajerskem, napoveduje, da bo z 31.

marcem tega leta ukinito obratovanje v podjuniški podružnici. S tem ukrepom bo neposredno ogroženih 34 delovnih mest.

V političnih krogih je ta napoved izzvala živahno razpravo. Eni pretakajo krokodilove solze, drugi odkrivajo v ozadju poleg vseh drugih vzrokov tudi volilno-taktične poteze ter grozijo z „odločnim ukrepom“. Vsi pa zapirajo oči pred resnico, da je pliberška pivovarna le eden izmed številnih problemov, ki danes najbolj trdo prizadenejo pač tiste predele dežele, s katerimi je uradna Koroška dolga desetletja ravnala prav po mačehovski, njih načrtno zapostavljala in ovirala njihov razvoj.

Posledica take politike, ki je v povojnem obdobju nosila izrazit narodnostni pečat, ne občutimo šele danes. Južna Koroška je po odstotku brezposelnosti in po obsegu migracije delovne sile že dalj časa med tozadevnimi „rekorderji“ ne samo v koroškem, marveč v avstrijskem merilu. Kljub temu pa se z uradne strani napravi zelo malo, kar bi lahko uspešno in perspektivno prispevalo k izboljšanju položaja. Nasprotno: uradna politika centralnega gospodarskega prostora potiska „obrobne“ predele še bolj v težavno in počasi skoraj brezupno situacijo. In če prizadeti ljudje potem skušajo najti edini naravni izhod — tesnejšo povezavo in sodelovanje preko državne meje, jim delajo pri tem vse mogoče ovire in težave ter jim naprtijo še madež neljalnosti.

Ob tej širši problematiki, ki naravnost vpije po ustreznih naporih in ukrepih, pa je trenutno tudi 34 ogroženih delovnih mest v pliberški pivovarni vzroka dovolj, da se na merodajnih mestih resno lotijo reševanja tega in vseh podobnih vprašanj. Hitro in odločno ukrepanje je potrebno toliko bolj, če se v ozadju res odigravajo tudi še stvari, ki bi jih mogli imenovati le najbolj umazana sredstva volilnega boja. In sum v to smer niti ni tako neupravičen, če pogledamo, kako v Zahodni Nemčiji določen krog podjetnikov skuša neposredno vplivati na izid bližnjih državnozbornih volitev s tem, da z zmago meščanskih strank pogojuje nadaljnja vlaganja v svoja podjetja.

Izhodišče za reševanje problemov južne Koroške pa mora seveda biti enakopravno upoštevanje in obravnavanje njenih krajev in ljudi v vsakem oziru. Kajti politika razlikovanja in zapostavljanja je povzročila že dovolj škode in tudi današnje težave so v veliki meri le njeni sadovi.

Prešernove proslave ob slovenskem kulturnem prazniku

Tudi letos so bile ob slovenskem kulturnem prazniku, ki ga obhajamo vsako leto ob obletnici smrti pesnika-velikana Franceta Prešerna, številne proslave in prireditve v vsem slovenskem kulturnem prostoru.

Slovenska prosvetna zveza je svojo tradicionalno prireditev (naša slika) postavila letos v okvir 90-letnice rojstva našega koroškega pisatelja Prežihovega Voranca. O prireditvi, ki so se je udeležili tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Marko Kržišnik s soprogo, konzul Alfonz Naberžnik s soprogo, zastopniki osrednjih narodnopolitičnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev ter predstavniki Koroške regije, ki so bili tistega dne na obisku pri ZSO, obširno poročamo na 3. strani.

Osrednja proslava slovenskega kulturnega praznika pa je bila v Cankarjevem domu v Ljubljani, kjer so podelili letošnje Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Med letošnjimi nagrajenci je tudi naš pesnik Andrej Kokot, ki mu k visokemu priznanju iskreno čestitamo; poročilo o ljubljanski prireditvi pa objavljamo na notranjih straneh današnje številke.

Izraelska genocidna politika vsebolj izpostavljena obsodbam

Izraelska vlada in osebno njen predsednik Begin ter njegov obrambni minister Šaron so se te dni znašli v pravi poplavi kritik in obsodb. Njihova genocidna politika, ki jo zasledujejo nasproti Palestincem, je namreč znova vzvalovila široko mednarodno javnost, ko je uradna izraelska komisija objavila svoje poročilo o preiskavi strašnega pokola, ki je bil lani septembra izveden nad neoboroženimi Palestinci v bejrutskih begunskih taboriščih. Komisija, ki ji je predsedoval najvišji izraelski sodnik, je sicer neposredno krivdo za pokol zvalila na libanonske falangiste, toda odgovornost je nedvomno pripisala lastnim dejavnikom, predvsem Šaronu in Beginu, ter od njih zahtevala „osebne konsekvence“.

Tudi če bi te „konsekvence“ pomenile odstop enega ministra ali cele

vlade — njena politika se bistveno ne bo spremenila, dokler se bo lahko opirala na brezpogojno zaveznitvo Amerike. Ze res, da je bil predsednik Reagan pod pritiskom domače in mednarodne javnosti prisiljen izraziti svoje „nezadovoljstvo“ z Beginom; toda verbalne izjave niso dovolj, če se obenem nadaljujejo dobave orožja, s katerim izraelski oblastniki na račun palestinskega ljudstva in arabskih držav uveljavljajo svojo imperialistično politiko pridobivanja življenjskega prostora in s tem ogrožajo mir na Bližnjem vzhodu.

Seveda pa ima obsodba izraelske politike tudi drugo razsežnost: vodja palestinskega osvobodilnega gibanja PLO Arafat je zahteval, da bi moral odgovorne izraelske voditelje postaviti pred mednarodno sodišče, podobno nürnberškemu tribunalu, ki je po drugi svetovni vojni sodil glavnim nacističnim zločincem.

Časten spomin borcem ki so padli v borbi proti fašizmu

Kljub izredno slabemu vremenu se je minulo nedeljo zbralo na pokopališču v Svečah veliko število ljudi, da se na tradicionalni spominski svečanosti poklonijo spominu tamkaj pokopanega narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža in njegovih tovarišev. Prireditve, ki jo je kakor vsako leto pripravila Zveza koroških partizanov, pa je veljala tudi spominu vseh številnih junakov, ki počivajo na 40 pokopališčih širom južne Koroške — kot neme, vendar neutajljive priče junaškega boja in ogromnih žrtev, ki smo jih koroški Slovenci doprinesli v borbi proti fašizmu.

Množica udeležencev je v gostem snežnem meteu izginila skoraj kot za zastorom ter je nehote spominjala na hude zime, ko so se partizani na svojih pohodih prebijali skozi sneg in mrz (obširno poročilo o prireditvi objavljamo na 2. strani).

Wagner zagovornik asimilacije

„Obstajati morajo življenjski pogoji, ki ljudem preprečujejo, da se asimilirajo.“ Temu stavku deželnega glavarja Wagnerja na tiskovni konferenci pred tednom dni bi lahko takoj pritegnili. Če ne bi bil povezan z značilnim „toda“. „Toda“, je namreč nadaljeval v isti sapi, „hkrati mora v demokraciji tudi biti rečeno, da imajo pravico, da se asimilirajo, če to hočejo. Tu ni nobene možnosti, da bi jim to prepovedali.“

Deželni glavar in predsednik vladajoče stranke v deželi, ki sam o sebi zatrjuje, da je predstavnik največjega dela Slovencev, se je na ta način skušal izmakniti vprašanju našega sodelavca, ali ne misli, da bi si morala avstrijska oz. koroška politika prizadevati, da v smislu globalne rešitve manjšinskega vprašanja zaustavi in prepreči vsakeršno asimilacijo. Vprašanje ga je očitno spravilo v težavo, skušal je odgovoriti „zelo previdno“, kot je dejal. Čeprav mu je priskočil na pomoč glavni urednik največjega majhnega časnika na Koroškem, se deželni glavar ni mogel izogniti protislovju. Na eni strani je asimila-

cijo tajil: „V uradni statistiki številčno zmanjševanje ni izraženo.“ Na drugi strani pa je obravnaval asimilacijo kot naravno katastrofo, pred katero je država nemočna: „To je vprašanje, ki ga je mogoče z državnimi sredstvi očitno samo omejeno spraviti pod kontrolo.“

S stališča koroške politike, ki skuša gasiti šele, ko se je požar že razvnel, namesto da bi preprečevala vsako iskanje, je tako omalovažujoče stališče seveda razumljivo. „Asimilacijski problemi obstajajo povsod, kjer manjšinski narod živi pod večinskim na-

Citat

„Die SP werde vorerst nicht für eine Änderung der derzeitigen Schulsituation eintreten.“ (Deželni glavar Wagner v KTZ, 24. 12. 1982)

„Mit einem Begriff wie ‚vorerst‘ kannst du keine Politik machen, die den Faktoren gerecht wird, die zur Behandlung anstehen.“ (Deželni glavar Wagner na tiskovni konferenci 3. 2. 1983)

rodod“, s takega izhodišča pač ni mogoče priti stvari do dna, kaj šele zagotoviti take življenjske pogoje, da bi koroški Slovenci ohranili svojo narodnost in jo razvijali. In če kdo s prstom kaže na soseda, čes, glejte, v Jugoslaviji ni nič drugače, mora človeku nujno stopiti pred oči svetopi-semska prisposoba o tistem, ki išče iver v očesu bližnjega, bruna v svojem pa ne vidi.

Poziv ljudem, naj se vendar prilagodijo realnosti življenja in danim lokalnim razmeram, pa je v tej zvezi samo slabo prikrit poziv k asimilaciji. Kajti na Koroškem veliko Slovencev, ki so jim s hudičem in žegnano vodo izganjali zavednost in zavest, kapitulira pred stalnim konfliktom, v katerem jih tirajo, in se prilagodijo realnosti, nemški realnosti, s tem, da nel. o uporabljati svoj materin jezik. Temu je moral pritrčiti tudi deželni glavar. Seveda ne da bi pozabil roteče vpraševati za recept proti temu. Tako kot bi šef kuhinje spraševal po receptu za kolač, ki ga za vruga noče speči.

p. w.

PREBERITE

Spomenik celovške sramote str. 2

Prireditve ob kulturnem prazniku str. 3

O ovirah pri občevarju z oblastmi str. 4

Portret Prešernovega nagrajenca A. Kokot-a str. 5

SPÖ in koroški Slovenci po drugi svetovni vojni str. 7

Zahomčani na avstrijskem prvenstvu str. 8

SLOVENSKA
PROSVETNA ZVEZA
vabi na
MLADINSKO REVIJO

ki bo v nedeljo 27. 2. 1983 ob 14.30 uri v slavnostni dvorani Trgovske zbornice v VELIKOVCU.

Sodelovali bodo otroci kot pevci, recitatorji, glasbeniki itd.

Otroci, mladina! Če bi radi sodelovali, se lahko prijavite do 18. 2. 1983 pri Slovenski prosvetni zvezi, Celovec, Gasmetergasse 10 tel. 0 42 22/32 5 94 ali 33 1 08.

Resnice o našem boju proti nacističnemu nasilju

„Zgodovinska resnica je, da so se koroški Slovenci množično vključevali v odporiško gibanje ali ga podpirali, in to že najmanj od leta 1942 dalje, čeprav so posamezniki sodelovali že dosti prej. Zato zavračamo neresnične trditve vseh tistih, ki so v času, ko smo mi tvegali vse za mir in svobodo, še sanjarili o nemškem rajhu ter v hitlerjanskih organizacijah gradili svojo kariero.“

Tako je predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc, ko je minulo nedeljo govoril na spominski slovesnosti v Svečah, zavrnil nedavne izjave deželnega glavarja Wagnerja, ki je v nekem intervjuju trdil, da je le nekaj posameznikov iz vrst koroških Slovencev v zadnjih mesecih druge svetovne vojne sodelovalo v odporiškem gibanju. „Ali je deželni glavar, ki se ima za strokovnjaka-zgodovinarja, že pozabil, da je gestapo konec leta 1942 pozaprila blizu 200 aktivistov OF in jih je bilo 13 od njih zaradi sodelovanja v protifašističnem odporu obsojenih

vsem ostalim domoljubom, ki so žrtvovali svoja mlada življenja za osvoboditev izpod nacističnega jarma in počivajo na 40 pokopališčih širom južne Koroške; vsem tistim, ki so izgubili življenje v zaporih in taboriščih, kamor jih je pahnil nečloveški režim, ker so podpirali pravični boj za obstoj slovenskega naroda na Koroškem; pa tudi vsem neštetim žrtvam, ki so padle v boju proti fašizmu pri nas v Avstriji in širom Evrope.

Kakor smo v najtežjem času naše zgodovine bili združeni v Osvobodilni fronti brez razlike ideološke usmerjenosti in verske pri-

na smrt in obglavljenih na Dunaju? Ali je pozabil, da je sam v imenu državnega predsednika odlikoval nad 200 koroških partizanov za njihove zasluge v boju proti fašizmu in s tem tudi za osvoboditev Avstrije? Zato je treba poudariti, da s tem, ko deželni glavar ponavlja neresnične trditve nemških nacionalistov, le-te pač ne bodo postale resnične!“

V kratkem nagovoru, ki je sledil polaganju vencev, se je predsednik ZKP spomnil narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža ter njegovih padlih soborcev domačinov Aleša Einspielerja, Aleksandra in Ivana Černa, Valentina Schwarza in Florijana Križnarja ter petih neznanih partizanov. Spomin pa je veljal tudi

padnosti, tako moramo tudi danes in jutri skupno nadaljevati boj za dosego pravic, ki so nam zajamčene v členu 7 avstrijske državne pogodbe, je naglasil tov. Luc. Naši nasprotniki skušajo na vse načine preprečiti, da bi dobili koroški Slovenci uresničene pravice, ki smo si jih priborili v junaškem boju proti nacizmu. Če bi jim uspelo uresničiti te cilje, tedaj bi bila zastoj prelita kri naših najboljših borcev in bork, ki počivajo širom naše zemlje. Da pa bomo v stanju preprečiti te njihove načrte, ki jih prikivajo pod raznimi demokratičnimi plašči, čeprav imajo še vedno za cilj „dokončno rešitev“ koroškega vprašanja, je potrebno, da ostanemo enotni in da brezobzirno odkri-

ne morejo izkriviti neresnične trditve

vamo vse nakane, ki stremijo za tem, da izgine slovenski življenj na našem naseljenem prostoru, kjer avtohtono živimo že nad 1400 let.

„Kljub vsem težkočam moramo utrjevati našo politično zavest in jo dokazovati z vsakdanjim delom na narodnem, kulturnem in gospodarskem področju. Zavedati se moramo, da bomo imeli samo tisto, kar si bomo priborili in ustvarili sami. Kdor pričakuje, da nam bo kdo kaj podaril ali da se bodo začeli dogajati čudeži, tisti živi v veliki zmoti. Zato nam preostane samo ena pot in to je tista, ki so nam jo kazali junaki, katerih se danes spominjamo. Najbolje se jim bomo za njihovo žrtev oddolžili s tem, da se bomo tudi v bodoče borili za ideale, za katere so oni žrtvovali svoja mlada življenja.“

Spominska svečanost na sveškem pokopališču minulo nedeljo je bila dokaz, da je v našem ljudstvu tudi danes globoko zakoreninjena privrženost vsebini in pomenu protifašističnega boja. Kljub izredno slabim vremenskim razmeram se je ob grobišču narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža in njegovih soborcev zbralo lepo število ljudi, ki so tvegali težko pot, da se poklonijo spomenu padlih junakov. Prišli so nekdanji soborci iz raznih krajev južne Koroške in Verdnikov prijatelji z gorenske strani; navzoča pa je bila tudi naša mladina, ki se zaveda, da bo morala čuvati pridobitve, za katere so se njeni predniki borili, trpeli in žrtvovali.

Med pesmijo Koroškega partizanskega pevskega zbora, ki je pod vodstvom prof. Branka Čepina izvajal izbran spored, so predstavniki Zveze koroških partizanov, Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in borčevskih združenj iz Gorenjske položili vence ob grobišče. Primeren delež pa je prispeval tudi Tonči Schlapper, ki je občuteno recitiral Kajuhovo pesem „Mrtvim tovarišem“, v kateri je partizanski pesnik izpovedal: „Poznal sem vas, tovariši, prav vse sem vas poznal, vsakogar, ki je v naših vrstah stal, vsakogar, ki s krvjo je svojo znamenja klesal, znamenja, ki jih bo vsak iskal, znamenja, ki se po njih bo naš korak ravnal, čeprav še huje bi vihar divjal.“

Koroška regija pri ZSO

V okviru srečanj s predstavniki obmejnih predelov Slovenije je imela Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v četrtek 3. februarja v gosteh veččlansko delegacijo Koroške regije. Vodil jo je predsednik medobčinskega odbora SZDL Viktor Seitl, z njim pa so prišli zastopniki dravogradske, radeljske, ravenske in slovenjgraške občine. Gostitelji so jih sprejeli v Pilberku, kjer sta jim izrekla dobrodošlico predsednik ZSO Feliks Wieser in pliberški podžupan Mirko Kumer.

V izčrpnem pogovoru, pri katerem so sodelovali zastopniki ZSO in včlanjenih organizacij ter predstavniki krajevnih gospodarskih in kulturnih ustanov, so obravnavali obsežno paleto vprašanj, ki se nanašajo na stike in sodelovanje med koroškimi občinami na obeh straneh meje. Pri tem so ugotovili, da so kulturni in športni stiki razmeroma živahni, da pa bi bilo zlasti na gospodarskem področju treba najti možnosti razširitve in poglobitve. V zvezi s tem je bilo govora tudi o potrebi po določeni sprostivni sedanjih predpisov o prehodu meje za obmejno prebivalstvo, saj je bil pretok čez mejo posebno živahen ravno na tem območju.

Tokratno srečanje je bilo prvo v tako širokem okviru, za naprej pa so se domenili za nadaljnja srečanja bolj po strokovnih področjih, pri čemer je bila na obeh straneh poudarjena želja po čim tesnejših medsebojnih stikih in poglobljenih oblikah sodelovanja.

Med svojim obiskom pri ZSO so si predstavniki Koroške regije ogledali zadrugo in posojilnico ter tovarno Topšport v Pilberku, nadalje tovarno celuloze Obir na Rebrci, po večerji v hotelu Obir v Železni Kapli pa so v spremstvu svojih gostiteljev obiskali še Prešernovo proslavo v Celovcu.

Slovensko hranilništvo je slavilo stoletnico

Z veliko proslavo v Cankarjevem domu v Ljubljani so prejšnji teden praznovali stoletnico združnega hranilništva v Sloveniji (koroški Slovenci se na tem področju ponasamo se še starejšim jubilejem, saj je naša najstarejša kmečka kreditna zadruga — namreč Posojilnica v Sents Jakobu v Rožu — že lani slavila 110-letnico svojega obstoja).

Slavnostne prireditve ob jubileju kmečkih hranilnic v Sloveniji so se udeležili ugledni družbenopolitični delavci, predstavniki združništva in bančništva, pa tudi zastopniki hranilnic in posojilnic iz zamejstva. Za posebne prispevke k razvoju združnega hranilništva v Sloveniji so ob

tej priložnosti posameznikom in združnim organizacijam podelili plakete in priznanja. V prostorih Cankarjevega doma pa so odprli tudi razstavo literature in dokumentov o razvoju združnega hranilništva na Slovenskem.

V slavnostnem govoru je bilo med drugim povedano, da je danes v Sloveniji 62 hranilno kreditnih služb s 170.000 varčevalci, ki delujejo v okviru združnih organizacij. Kakšnega pomena je njihovo delo za razvoj zasebnega kmetijstva, pa kaže podatek, da vrednost hranilnih vlog presega danes že 4,1 milijarde dinarjev, medtem ko je v obdobju 1971—1981 znašala skupno kar 24,8 milijarde dinarjev.

Na sliki, ki jo danes objavljamo, je v resnici upodobljen spomenik celovške sramote. Kaže razpadajoče poslopje na celovškem Kardinalskem nasipu, na zemljišču, ki ga je pred osmimi leti kupilo društvo „Kulturni dom“, da bi tamkaj postavili osrednji kulturni dom koroških Slovencev. Takrat je načrte prekrizala celovška mestna občina, ki je takorekoč čez noč odkrila „zgodovinsko vrednost“ tega zemljišča; z diskriminacijskim postopkom je sklenila prenehanje zemljišča in z utemeljitvijo, da bo tam uredila mestni muzej, preprečila gradnjo slovenskega kulturnega doma.

Toda od takrat se na zemljišču ni nič spremenilo, razen da tamkajšnje poslopje naprej razpada in danes predstavlja resno nevarnost za vsakogar, ki se mu približa. Mestna občina pa še danes — kakor je pokazala nedavna razprava v občinskem odboru — nima nobene predstave, kaj naj bi napravila s tem zemljiščem. In kar je posebno značilno: o ureditvi tamkajšnjega mestnega muzeja danes sploh ni več govora.

Ravno to je najboljši dokaz, da pred osmimi leti ni šlo za stvarne argumente, marveč za načrt, da bi Slovincem preprečili gradnjo kulturnega doma v središču mesta. To pa je kričeč primer očitne diskriminacije, kakor je takrat v predmetni zadevi nedvoumno ugotovilo tudi avstrijsko ustavno sodišče.

Sicer pa ne bo odveč, če si ob novi aktualizaciji problema (z nedavno razpravo v občinskem odboru) priključimo v spomin nekaj podrobnosti okoli tega spomenika stvarne in moralne sramote mesta Celovec.

Društvo „Kulturni dom“, ki so ga ustanovile osrednje narodnopolitične in kulturne organizacije koroških Slovencev z namenom in nalogo, da bi v Celovcu zgradilo in upravljalo osrednji

slovenski kulturni dom, je s kupno pogodbo, ki je bila podpisana 19. 2. 1975, kupilo primerno zemljišče na celovškem Kardinalskem nasipu. Dne 28. 2. 1975 je bila pogodba predložena v odobritev mestni občini. Na seji dne 4. 6. 1975 je občinski odbor obravnaval to vprašanje ter z utemeljitvijo, da so tamkaj odkrili ostanke srednjeveškega mestnega obzidja, sklenil prenehanje zemljišča: del zemljišča so namenili za ureditev mestnega muzeja, ostali del pa za park. S tem je občina kršila svoje lastne določbe, saj je za zemljišče še iz časov prejšnjega lastništva obstajalo veljavno gradbeno dovoljenje. Slovinci smo v takem ravnanju upravičeno videli očiten primer diskriminacije. Društvo „Kulturni dom“ je vložilo proti sklepu o prenehanju zemljišča priziv na deželno vlado, ki pa je šla mimo vseh stvarnih argumentov ter je 12. 7. 1975 potrdilo diskriminacijski sklep občine.

S tem je bila mestni občini odprta pot za nadaljnje ukrepanje proti Slovincem. Z odločbo, ki jo je izdala 27. 8. 1975, je občina formalno odklonila prošnjo za odobritev kupne pogodbe. Za ta običajno v dveh ali treh tednih rešljivi ukrep je potrebovala polnih šest mesecev in to zavlačevanje je seveda imelo določen namen. V tem času je namreč občina — kakor smo že zapisali — s samovoljno in protizakonito prenehanjem zemljišča šele ustvarila pogoje, da je zdaj na podlagi pravnega formalizma sploh lahko zaobrnila Slovincem gradnjo kulturnega doma. Utemeljitev tega diskriminacijskega akta je naravnost klasičen primer sofizma: odobritev kupne pogod-

be „mora“ občina odkloniti zato, ker namen nakupa nasprotuje namembi zemljišča(1) — ko pa je vendar ista občina namembo šele naknadno in samovoljno spremenila prav zato, da je potem lahko odklonila odobritev kupne pogodbe.

Čeprav je šlo torej za izrazito protizakonito in diskriminacijsko ravnanje celovške mestne občine, je deželna vlada zavrnila priziva, ki sta ju proti takemu ravnanju vložila tako društvo „Kulturni dom“ kot tudi prejšnji lastnik zemljišča (pač pa je morala deželna vlada priznati, da je občina prenehanje sklenila šele potem, ko so zemljišče kupili Slovenci).

Ker so bila s tem izčrpana pravna sredstva na deželni ravni, je bil vložen priziv na vezno ministrstvo za gradnje, ki pa ga je deželna vlada 7. 4. 1976 zavrnila kot nedopustnega. Zato je društvo „Kulturni dom“ 19. 5. 1976 napravilo priložbo na avstrijsko ustavno sodišče kot najvišji pravni forum v državi. Ustavno sodišče je zadevo obravnavalo na seji 16. 12. 1976 ter ugotovilo, da je celovška mestna občina s svojimi ukrepi ravnala protizakonito ter kršila načelo enakosti pred zakonom — ali z drugimi besedami: prozorne mahinacije v zvezi s prenehanjem zemljišča in z odklonitvijo odobritev kupne pogodbe tako s strani ce-

Spomenik celovške sramote

lovške mestne občine kot tudi s strani koroške deželne vlade predstavljajo premissljeno in grobo diskriminacijo slovenske narodnostne skupnosti.

Naravnost ironija pa je, da je celovška občina svoje ukrepanje proti interesom Slovencev utemeljevala s tem, da hoče z ureditvijo mestnega muzeja na „zgodovinsko pomembnem“ zemljišču prispevati k takratnemu mednarodnemu letu spomeniškega varstva. V tem smislu je na seji ustavnega sodišča argumentiral tudi župan Guggenberger, ki je kot stranka na široko in dolgo razlagal, kako so priprave za ureditev muzeja že v polnem teku. Medtem je od tistih časov minilo že osem let, toda občina svoje obljube še ni izpolnila, nasprotno, še vedno ne ve, kaj bi napravila z brezupno zanemarjenim zemljiščem in razpadajočim poslopjem, ki sta v pravem pomenu besede sramota za Celovec (dokler sta bila v slovenski lasti, je občina ob vsaki priložnosti opozarjala na zanamarnost ter predpisovala najrazličnejša popravila).

V želji, da bi občini omogočili uresničitev njenih načrtov za ureditev mestnega muzeja, smo koroški Slovenci takrat pristali na zamenjavo zemljišč, ki je bila po dolgotrajnih pogajanjih in ponovnem zavlačevanju s strani občine končno izvedena 17. 6. 1981.

Ob vsem tem torej upravičeno smemo trditi, da je celovška občina s svojim diskriminacijskim ukrepanjem praktično preprečila gradnjo osrednjega kulturnega doma koroških Slovencev. Pri tem je še posebno značilno, da je ravnala kot poslušno orodje nemških nacionalistov, ki so kratko pred začetkom „vojne“ za zemljišče javno zapisali, da Celovec ne sme postati slovenski kulturni center. Sporno zemljišče na Kardinalskem nasipu pa je ostalo obtožujoč spomenik te celovške sramote...

Prešernova proslava v Celovcu

letos v znamenju 90-letnice rojstva Prežihovega Voranca

S Prešernovo „Zdravljico“, ki jo je zapel Koroški partizanski pevski zbor, se je začela minuli četrtek v dvorani koroškega radia v Celovcu letošnja Prešernova proslava ob slovenskem kulturnem prazniku. Podpredsednik Slovenske prosvetne zveze Tomaž Ogris je v uvodnem govoru dejal, da niso zelo številni narodi, ki slavijo svoj kulturni praznik tako kot mi Slovenci, toda kulturno bogastvo, ki so ga nam zapustili France Prešeren, naš Korošec Lovro Kuhar-Prežihov Voranc in mnogi drugi, nam je dovolj povoda za tako praznovanje.

Mimo tega proslavljanja — je deljal govornik — tudi Korošci ne moremo, ker se priznavamo k enotnemu slovenskemu kulturnemu prostoru; ker spoštujemo in cenimo delo naših velikih mož, brez ozira na idejno zasnovo njihovega hotenja; ker smo ponosni na to, da smo člani naroda, ki sicer ni velik, a v primeri z drugimi kulturno bogat; ker skušamo postavljati narodno in kulturno enotnost za vodilo pri svojem lastnem ustvarjanju in po-ustvarjanju; ker verujemo v to, da kultura oblikuje človeka, ga vodi k dobremu in tako varuje človeštvo zla in gorja.

Govornik je opozoril, da obhajamo kulturni praznik letos v znamenju 75-letnega jubileja Slovenske prosvetne zveze, ob koncu pa so se naglasili: „Nocojšnji večer, ko smo se zbrali rojaki in prijatelji, naj bi bil doživetje z bogatim kulturnim užitek, a tudi spodbuda k večjemu zanosu in zdravi samozavesti. Poštenost in ponos naj nas vodita v življenju, v katerem se samemu sebi ne bomo odrekli, ter pri delu za našo besedo in kulturo.“

Vsebinsko je bila letošnja prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku posvečena našemu koroškemu pisatelju in borcu za narod-

no in socialno pravico Prežihu, ki se ga še posebej spominjamo ob 90-letnici rojstva. O njem in njegovem delu je spregovoril Mirko Messner, ki se je s Prežihom že poglobljeno bavil, saj je o njem napisal svojo disertacijo. Našega rojaka je predstavil po eni strani kot besednega oblikovalca, ki je edinstveno znal ponazoriti trdo življenje našega odvisnega in zatiranega človeka; po drugi strani pa kot angažiranega revolucionarja, ki je vse svoje življenje posvetil boju za narodno enakopravnost in napredek človeštva (njegova izjavljana objavljamo na posebnem mestu).

Predstavitel Prežiha pa je bila še posebno prepričljiva in doživljiva v recitalu, ki ga je izvajal Koroški partizanski pevski zbor pod vodstvom dirigenta Branka Čepina in po režijski zamisli Jožeta Rovška. Ob pevski spremljavi, katere lok je segal od dunajske delavske pesmi preko umetne pesnitve tja do borbene partizanske melodije, so člani zbora v odlomkih iz dveh Prežihovih avtobiografskih črtic (Dunaj in Gosposvetsko polje) „spregovorili“ s Prežihom samim: o dogodkih, ki jih je iz domovine pregnani revolucionar doživljal na Dunaju v usodnih februarskih dneh leta 1934; pa o štirinajsturni poti pisateljeve žene in obeh hčerk iz Črne čez visoko zasnežene Karavanke, da bi se v Celovcu za božične praznike srečale z očetom — ki pa so ga prav tisti trenutek aretirali „v imenu republike“.

In v zadnjem delu prireditve je sledila še visoka umetnost solistične glasbe: operna solista Vilma Bukovec in Rajko Koritnik, starejšim med nami v nepozabnem spominu še iz časov rednih gostovanj ljubljanske opere v Celovcu, sta ob spremljavi pianista Leona Engelmana prispevala venček samospenov — od napevov na Prešernova besedila do opernih arij — ter s priljubljenim duetom Marinke in Janke iz Smetanove opere Prodana nevesta zaključila bogati spored Prešernove proslave, ki je tudi letos izzvenela v duhu načela o enotnem slovenskem kulturnem prostoru.

V naslednjem objavljamo izvajanja Mirka Messnerja, ki je v uvodni besedi na celovški prireditvi ob kulturnem prazniku spregovoril o Prežihovem Vorancu, ki ga je predstavil kot besednega umetnika ter hkrati kot revolucionarja in borca za pravice naroda in za napredek človeka.

Ukvarjati se s Prežihovim Vorancem, z njegovim literarnim in političnim delom, je za nas, ki živimo na Koroškem v mejah avstrijske republike, še posebno plodovita zadeva. Teško je namreč govoriti o Prežihu, ne da bi govorili o nas samih, o našem odnosu do naroda-soseda, o družbenih silnicah, ki so v Prežihovih časih odločale in ki danes slej ko prej odločajo o usodi ljudi v tem koncu države.

Rodil se je leta 1893 v Kotljah v družini najemnikov, kmetov brez lastne zemlje. Njegovi prvi literarni zapisi nam pričajo o tem, da je včasih ves začuden, melanholičen, včasih pa jezen in srdit dojemal protislova svoje ožje domovine: opazoval je in občutil na lastni koži ubijajoče delo z zemljo in v gozdu; z grenkobo v srcu je trpel ponižanja, ki so jih grofovi namoščenci prizadejali njemu enakim; sola in oblast sta ga seznanila z abecedo nacionalnega zatiranja; tovarna v dolini pa mu je iz

dneva in dan postavljala pred oči izmозganc, utrujene ljudi — večeraj še kmečki sinovi in bčerkce, najemniki, zdaj otopeli delavci in delavke.

Mladi Kuhar piše, tipa, išče. Zakaj je gospoda tako oblastna, zakaj so izkoriščani tako ponižni? Jeza ga priganja. Včasih ga sili k protestu v obliki strastnih kletvic, včasih k pisanju neresnične, idilične skice po

Beseda o Prežihu

na celovški prireditvi ob kulturnem prazniku

deželskega življenja, po vsebini nedružljive z njegovimi proletarskimi črticami o trpljenju in izkoriščanju.

Medtem dozoreva v slovenskem delavstvu nova sila, ki ni več podobna otopeli, brezupni gmoti v zgodnjih Prežihovih črticah. Samozavestna sila. Z njo dozoreva Prežihov Voranc sam. Pridruži se novi delavski stranki — komunistični partiji, da bi jo sooblikoval. Kot eden njenih mladih aktivistov poseže v plebiscitne boje leta 1920, skrbi za ilegalni prehod

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA

Ob slovenskem kulturnem prazniku

„Njegovo življenje je bila strma pot: od paše in pluga do fužin in strojev, od kmečkega pastirčka do delavca, od delavca do zavednega socialista in borca za napredno bodočnost. Takšna je tudi njegova literatura. V njenem središču stoji ‚mali‘ človek z domačih gora, vendar velik v svoji samoraslosti, vitalnosti in nepokvarjenosti.“

Prežihov Voranc, s pravim imenom Lovro Kuhar, pisatelj in revolucionar koroške zemlje.

Njemu smo posvetili pretekli teden naš slovenski kulturni praznik v javnem studiu Koroškega radia. Mirko Messner ga je na začetku s svojim strokovnim uvodom predstavil publiku.

Kakšna je bila ta letošnja Prešernova proslava, pretehtana v celoti, kaj mi je bilo na njej vseč, kaj mi je ostalo v dobrem spominu, kaj me je navsezadnje na njej tudi motilo.

Prireditev je bila dvodelna. Prvi del je bil namenjen 90-letnici rojstva Prežihovega Voranca in je v tem smislu tvoril vsebinsko in izvajalsko celoto. To se pravi, da se je sestajal iz treh različnih elementov:

1. strokovni uvod v Prežihovo delo
2. recital iz dveh Prežihovih reportažnih zapiskih
3. povezava recitala s petjem

Partizanskega pevskega zbora Vsekakor je bil ta prvi del vsebinsko bogat in celovit, časovno pa zadosti obsežen, da bi kot takšen mogel tvoriti celotno prireditev. In ravno zaradi te vsebinske zaokroženosti se mi zdi, da je bil drugi del z opernimi solisti popolnoma nepotreben, ker je odpiral čisto drugo umetniško in izvajalsko smer in je bil v čistem nesoglasju s prvim delom. Razmisli bomo morali, kako v bodoče organizirati program slovenskega kulturnega praznika. Saj ni nujno, da v ta namen organiziramo samo eno prireditev in še to sredi Celovca. Zakaj v bodoče takih proslav ne bi bilo več in zakaj jih ne bi prenesli na podeželje, kjer je slovenski človek doma. Saj na ta način bi mogli spravi več različnih umetniških intencij pod streho. In ne samo to. Tako bi

ogli nuditi tudi podeželskemu človeku zahtevnejšo kulturo, ne da bi se mu bilo treba voziti v Celovec. Vsekakor bomo morali o tem še mnogo razmišljati. Kar pa zadeva Prešernovo proslavo, je bila nedvomno korak h kulturnemu razvoju, čeprav tudi ta ni potekala brez kakršnihkoli šibkosti. Morali bomo med nami postaviti recitatorsko skupino, naučiti se bomo morali recitiranja brez balasta, naučiti se bomo morali jasne in tekoče artikulacije... Tudi recital sam bi morali še dodelati, ga strniti, vendar ga ne razrezati v nepovezane fragmente. Saj ravno Prežihova beseda bi bila zelo primerna za povezovanje petja partizanske, delavske in borbene pesmi, kajti njegova beseda je koroška, njegova beseda ni sentimentalna, čeprav je čustveno pristna, njegova beseda je kratka, plastična, je epska.

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

Za nami je februarski praznik, za nami kulturna prireditev. A pred nami naloga za naslednjo Prešernovo proslavo, za boljšo in enovitejšo Prešernovo proslavo. Tvegajmo in ne razmišljajmo, kaj je za ljudi in kaj za ljudi ni. Ljudje nas že zastopijo, samo mi jih pogostokrat ne zastopimo.

P. S. pa še to, skoraj bi pozabil. Tokrat je šlo brez pozdravljanja vidnih in nevidnih glav. Skratka, tokrat smo bili vsi vidni in zato tudi vsi skupaj z enim samim lepim stavkom pozdravljeni. In tako še v bodoče. Brez dolgočasnega in formalnega pozdravljanja predsednikov in tajnikov in doktorjev in dvornih svetnikov tudi gre in vsi navzoči postanejo enakovredni, prireditev pa že na samem začetku sproščeno zaživi.

Jožica Čortov

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA

Prešernove nagrade '83

S Prešernovo „Zdravljico“ v občutni umetniški interpretaciji Antona Petjete je osrednja slovenska Prešernova proslava minuli ponedeljek v Ljubljani zadobila zanosen pričetek. Primerni slavnostni značaj je dala proslava tako velika dvorana Cankarjevega doma kot tudi orkester Slovenske filharmonije, ki je začel in zaključil prireditev. Osrednji del proslave pa je bil posvečen slavnostnemu govoru, ki ga je tokrat imel pisatelj in predsednik Kulturne skupnosti Slovenije Vladimir Kavčič, in podelitvi Prešernovih nagrad in nagrad Prešernovega sklada, teh najvišjih priznanj za umetniške dosežke slovenskega naroda. Tako se je Slovenija kot republika ob navzočnosti gostov iz zamejstva oddolžila slovenskemu kulturnemu prazniku in spominu pesniškega velikana Prešerna. Proslavo je neposredno prenašala ljubljanska televizija.

Med Prešernovimi nagrajenci je bil letos tudi koroški pesnik Andrej Kokot, ki je nagrado sklada dobil za zbirko Kaplje žgoče za vesti in se tako pridružil Florijanu Lipušu, Valentinu Polanšku, Janku Messnerju in Valentinu Omanu, ki so nagrado prejeli v prejšnjih letih.

Prešernovo nagrado za leto 1983 so prejeli pisateljica Mira Mihelič za življenjsko delo, skladatelj Primož Ramovš za življenjsko delo in kipar Slavko Tibec za kvalitetne inovacije v kiparstvu in posebej za ustvarjalne nove rešitve spomenikov NOB.

Nagrado Prešernovega sklada pa so dobili igralci Ivo Ban za stvariteljske razsežnosti v filmskih vlogah, Janez Bermež za izjemne stvaritve v Slovenskem ljudskem gledališču v Celju, oblikovalka Vesna Gabršček-Ilgjo za umetniški prispevek na področju industrijskega oblikovanja tekstila, pesnik Andrej Kokot za pesniško zbirko Kaplje žgoče za vesti, baletnik Mojmir Lasan za vlogo Eisensteina v baletu Rosalinda, prevajalec Branko Madžarevič za prevod romana Francoisa Rabelaisa Gargantua in Pantagruel, akademska slikar-

O psiholoških ovirah pri občeivanju z uradi

Kadarkoli smo koroški Slovenci v naši zgodovini uporabljali naš materin jezik pred uradi, smo — razen v nekaterih izjemah — doživeli neizprosno odklonilno stališče. Ni bilo razumevanja za slovenščino na Koroškem. Vloge, napisane v slovenskem jeziku, sploh niso jemali resno, gledali so jih kot provokacijo in jih tudi še danes ne gledajo drugače, kljub „vzornemu“ zakonu o narodnih skupinah, kot nam to dokazuje po vsej Avstriji znana žitarska občina.

Odločili smo se, da se pogovorimo nasplošno o psiholoških ovirah pri občeivanju z oblastmi z univerzitetnim asistentom celovške univerze dr. Epaldom Krainzom. Zdi se nam, da je dobro, če pogledamo v zvezi z zapostavljanjem našega jezika pred uradi tudi splošne mehanizme, ki vladajo v birokraciji. Seveda se pri tem ne smemo spuščati v podrobnosti in tudi ne moremo dodelati vseh problemov.

Dr. Ewald Krainz, ki je Celovčan, se ukvarja na celovški univerzi z vprašanji skupinske dinamike in z razvojem organizacije. V tej zvezi še nima izkušenj s Slovenci, imel pa je že dosti opravka z raznovrstnimi organizacijskimi problemi pri učiteljih, socialnih poklicih, uradnikih in tudi pri študentih, saj je nekaj časa vodil psihološko svetovalnico za študente na celovški univerzi.

Prepričan je, da pride v današnjem svetu do številnih problemov, zaradi tega, ker je vse organizirano, drugi problemi pa izvirajo spet iz načina,

kako je kaj organizirano. Vprašali smo ga, kakšne probleme ima povpre-

Dr. Ewald Krainz, univerzitetni asistent v Celovcu, je v zborniku „Nič enotnosti med brati“ objavil globinsko psihološko študijo „Strah pred tujim“.

čen državljan pri občeivanju z uradi. Iz številnih raziskav je razvidno, da naletijo mnogi državljani že v okviru svojega jezika na velike jezikovne ovire je dejal dr. Krainz. Predvsem velja to za ljudi iz nižjih socialnih slojev. Če se znajdejo pred uradom jim zmanjka besed, so v jezikovni stiski. To je zelo razširjen pojav, ki je povezan z odnosom do oblasti.

Kako moremo to razložiti? Težave, ki nastajajo v odnosu med uradi in prizadetimi ljudmi, so močno zgodovinsko pogojene, je dejal dr. Krainz. Državno upravo, birokracijo so zgradili, da bi med ljudstvom izvajala ukrepe oblasti, zaradi tega dejstva se je v ljudstvu ohranilo določeno „latentno“ (skrito) nasprotstvo, ki deluje naprej, čeprav obstaja večkrat samo še v fantaziji. Danes so uradi prisiljeni se vedno bolj zblížati državljanu. Vedno bolj se trudijo, da bi prišli čim bliže ljudstvu. Na zvezni ravni imajo upravno akademijo, in tudi mesto Dunaj, ki ima okoli 60 tisoč uradnikov, jo ima. Med drugim se uradniki tam učijo kako dobijo kontakt s strankami, kako se jim približajo in kako je treba znotraj upravne hierarhije koordinirati in izoblikovati zaupanje. Tako so uradniki vedno v križnem ognju med strankami, nadrejenimi in podrejenimi.

Uradnike pa je treba videti tudi še v drugi luči. Kot uradnik hoče opraviti svoje delo čim bolj nemoteno, vsaka nova zadeva je hkrati tudi motnja. Poleg tega pa imajo uradniki v družbi položaj avtoritete, ki mu daje predvsem v odnosu do tistega, ki se avtoritete boji, določeno moč.

V napetih situacijah pride zato tudi pogosto do tega, da pojmujejo vse kar ni samoumevno kot provokacijo. To je lahko nenavadna obleka, lasje ali pa seveda tudi drugačen jezik. V takih situacijah pride dostikrat do tega, da uradnik odgovarja na takšne „težave“ s poudarjanjem forme, z ožkim pojmovanjem predpisov itd. To pa ne smemo videti samo kot osebni problem uradnika, temveč kot problem celotnega organizacijskega sistema.

Na vprašanje kako gleda na odnos uradov do narodnostnih manjšin, je dejal dr. Krainz, da vidi probleme, ki nastajajo pri občeivanju pripadnikov narodnostnih manjšin v materinem jeziku z uradi, kot specifične otenke prej omenjenih mehanizmov. Prav posebno je poudaril, da ocenjuje strah, ki vlada na Koroškem pred Slovenci oz. pred slovenizacijo kot popolnoma iracionalnega.

Na vprašanje, kaj priporoča državljanu v občeivanju z uradi, je dejal, da naj se prizadeje organizirano, si naj premislijo kaj hočejo, to je njihova demokratična pravica. Razne iniciative, ki se danes vedno bolj pojavljajo, ocenjuje kot faktor, ki prisiljuje urade in birokracijo, da se stopnjevanje bavijo s problemi posameznih skupin.

Vprašali smo ga tudi, kako gleda na 25-odstotno klavzulo od katere so odvisne na Koroškem manjšinske pravice. Po njegovi oceni je to institucionalna bariera, ki jo je gotovo mogoče znižati, če je pripravljenost. Za takšen korak pa žal trenutno ne vidi možnosti. To je stvar oblastne politike, je zaključil dr. Krainz.

Z dr. Krainzom se je pogovarjal Vinko Wieser

ZGORNJE LIBUČE

Jelenove mame ni več

Spet se je odprla črna zemlja, v katero smo 24. januarja v Libuči položili k zadnjemu počitku dobro mater, borko naše skupnosti, eno tistih žrtev, ki jim je nemški fašizem s pomočjo domačih janičarjev hotel ugasniti domače ognjišče ob vznožju Pece. Tistega najbolj črnega dneva v zgodovini koroških Slovencev 14. aprila 1942 so jo pregnali, kot na stoline drugih v negotovo in mrzlo tujino.

Od nekdanje trpinke s Hesselberga Ivanke Jelen, pd. Volnatove matere v Zgornjih Libuči se je poslovila velika množica ljudi, ki ji je tako izpričala posledno čast.

Priljubljena in dobra Ivanka Jelen se je rodila pred 75 leti pri Pušniku v Dobu. V njenih mladih letih ji je pogled večkrat uhajal proti Peči, vendar se ji takrat še sanjalo ni, da bo nekoč ob vznožju le-te našla svoj novi dom in tam ustvarila družinsko celico. Spoznala se je s pd. Volnatovim Francem v Zgornjih Libuči in sklenila sta, da gresta skupno življenjsko pot. Pokojna, ki izhaja iz znane in zavedne Pušnikove družine v Dobu, je prišla kot mlada gospodinja k Volnatu, da tam pomaga mlademu Francu gospodariti in z njim deliti dobro in slabo. Bila je velika opora Jelenovi družini, ki se že dolga desetletja iz roda v rod bori za obstoj našega naroda. Jelenov rod se — v nasprotju z zgodbo o kralju Matjažu, ki spi pod Peco in čaka na povelje, da dvigne svojo vojsko v obrambo našega ljudstva — uspešno in zavezno bori za ohranitev svojega doma in naroda. S pokojnim možem Francem, ki je bil vsako uro prostega časa pripravljel žrtvovati v korist naše skupnosti, je Ivanka tvorila družino, iz katere so izhajali ponosni in neustrašeni sinovi in hčere, vedno pripravljeno žrtvovati se za narodov blagor. Dobra pokojna Jelenova mati pa ob vznožju Pece ni uživala samo sončnih strani, temveč tudi bridke čase, med katerimi je bil golovo najbridkejši 14. april 1942, ko so pridrveli fašistični roparji z domačimi izdajalci in izselili družino v eno izmed mnogih taborišč — Hesselberg. Hudo je bilo slovo od doma, njiv in sploh od domačega rodnega kraja. Res hudo je bilo živeti v tujini z otroci in čakati in kopneti, kdaj se bodo spet vrnili nazaj pod ljubljeno Peco. Samo trdnost pokojne matere je pripomogla, da v družini ni zmanjkalo upanja v zmago pravice in da bodo kmalu premagani okovi takoimenovanega „tisočletnega“ kraljestva.

Po zmagi nad nacizmom so se Volnatovi srečno vrnili na svoj prazni in izropani dom. Zaničevanju, ponižanju in pomanjkanju v izseljeništvu je sledilo obdobje sicer svobode, vendar odpovedovanja in trdega dela. Težko in hudo je bilo vse to premostiti, vendar slovenska mati, vajena trdat življenja, zaradi tega ni tarnala. Ponovno se je zagrizla v delo za dom in narodov blagor. Ko se je že nekoliko ublažila posledica izselitve, pa je pri Jelenovih prišlo ponovno do nesreče — požar je leta 1950 popolnoma uničil gospodarsko poslopje. Začeti je bilo treba zopet znova, pa čeprav še prejšnje rane niso bile zaceljene. Z možem sta takoj začela obnavljati poslopje, da bi lahko spet nemoteno gospodarila

ter številni in lačni družini zagotovila vsakdanji kruh. Da bi vso to gospodarstvo škodo lažje premostili, jim je poleg sosedov priskočila na pomoč brigada Zveze slovenske mladine, da s prostovoljnimi delom pomaga obnoviti Jelenovo domačijo. Vsem tem prostovoljcem pa je Jelenova mati kljub nesreči dajala hrano in gledala, da je delo šlo dobro naprej. Že takrat smo občudovali Jelenovo mater, ki je bila dobra kot najboljši kruh ter vedno nasmejana, kot da se ni zgodilo nič posebnega in da je pri hiši vsega dovolj. Skrbela je za vse to, kot to le zmoro ljubeča in dobra mati.

Bolečinam pregnanstva so se pridružile še druge nevesčnosti. Tako je le težko prebolela izgubo dragega moža, ki ji je bil v veliko oporo v življenju. Pred dobrim letom pa ji je umrl še najmlajši sin Vinko, katerega je z vso materinsko ljubeznijo ljubila, še posebno zaradi tega, ker je bil neozdravljivo bolan. Vsi ti udarci so boleče in moreče vplivali nanjo do konca njenega življenja.

Kljub vsem tem udarcem in skrbem za vsakdanji obstoj, pa Volnatova mati nikoli ni pozabila na vzgojo otrok v ponosne, zavedne in dobre ljudi. Prepričani smo, da bodo otroci ostali zvesti izročilom te plemenite matere in kralju Matjažu, ki v tem primeru ne spi več.

Ob odprtem grobu so pokojni trpink v slovo zapeli pevci pevskega zbora „Kralj Matjaž“, pogrebne obrede pa je ob številni udeležbi sobratov opravil domači župnik Kulmež. Predsednik Zveze izseljencev tovariš Jože Paril se je od pokojne matere poslovil v imenu izseljeniške organizacije in orisal njeno težko pot, ko je morala Jelenova družina z več sto drugimi slovenskimi družinami v fašističnem času zapustiti svoj rodni ljubeči dom. Življenjska pot Jelenove matere je sicer zaključena, ni pa zaključena v našem spominu, kjer jo bomo ohranili v častnem spominu. Žalujčim sinovom, kakor tudi vsem sorodnikom, izrekamo naše globoko sožalje.

ikej

25-letni delovni jubilej Ančke Kokot

Na svoji seji 3. februarja sta upravni in nadzorni odbor Slovenskega šolskega društva počastila Ančko Kokot direktorico Dijaškega doma SŠD za njeno dolgoletno požrtvovalno delo. Ob njenem 25-letnem delovnem jubileju ji je v imenu odborov izrekel besede zahvale in priznanja predsednik SŠD dipl. inž. Franci Einspieler. Poudaril je, da so se z njenim prihodom v Dijaški dom začele uveljavljati sodobne vzgojne metode in vsestranska skrb za duševni in telesni razvoj doraščajoče mladine. Kot znak zahvale so ji podarili šopek rož in skromno darilo.

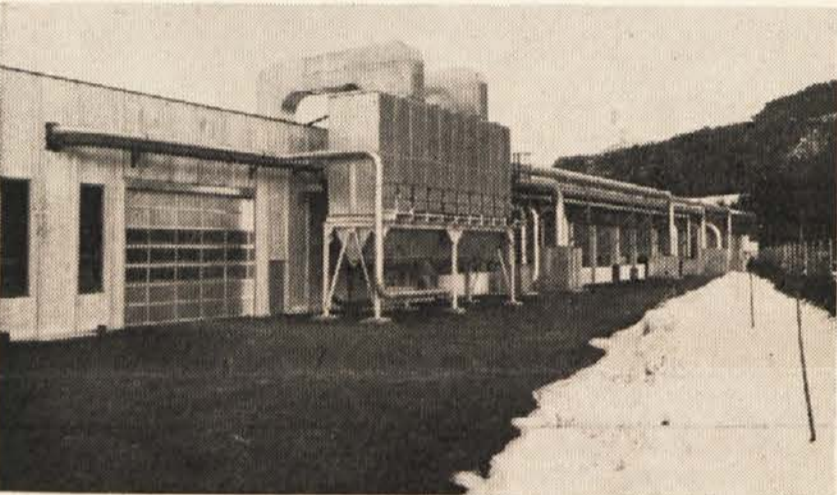
VPISOVANJE

- v 1. razred 3-letne Strokovne šole za ženske poklice in v
 - 1-letno Gospodinsko šolo zavoda šolskih sester Sentpeter ter v
 - Kmetijsko-gospodinsko strokovno šolo v Sentrupertu pri Velikovicu je možno že zdaj do vključno konca februarja 1983.
- Nadaljnje informacije dobite pri vodstvih šole:
- Strokovna šola za ženske poklice zavoda šolskih sester, Sentpeter 25, 9184 Sentjakob v Rožu in
 - Kmetijsko-gospodinska strokovna šola, Klosterstr. 2, 9100 Velikovec.

ZITARA VAS:

Tovarna pohištva začela s poskusno produkcijo

Minuli ponedeljek je začela v Žitari vasi s poskusno produkcijo tista tovarna pohištva (IPH) proti kateri so se zaletavali oz. se zaletavajo še vedno desni politični krogi. Okoli 20 delavcev je začelo z izdelavo posamičnih produktov, ki jih bo podjetje pozneje izdelovalo v masovni produkciji iz domačega lesa in ga predelovalo v končne proizvode.

Podjetje je nastalo na pobudo celovškega mešanega avstrijsko-jugoslovenskega podjetja Intrade. Naselili so ga pa v zelo zaostalem gospodarskem področju, kjer je veliko povpraševanja po delovnih mestih. Kot je povedal vodja personalnega oddelka mag. Filip Warasch si je podjetje v kratkem času pridobilo dober glas in ljudje si pričakujejo od njega zagotovljena delovna mesta. Skoraj 400 ljudi iz bližnje okolice se je oglasilo in vprašalo za delovnim mestom.

Tekom leta bo podjetje naraslo na okoli 60 delavcev, ki bodo proizvajali predvsem za avstrijski trg in za izvoz. Verjetno bo prišlo tudi do sodelovanja med IPH in IKEA.

Za razburjenje okoliškega prebivalstva je zadnji teden poskrbel stroj, ki drobi lesne odpadke za kurjavo. Ob steni tovarne je delal takšen hrušč, da so se v sosednjih Vinogradih in v

Malpačah zbalji za poletni turizem. Prizadeti so začeli zbirati podpise in jih okoli 100 predložili občini, ki je to stvar tudi že obravnavala in naslovila podjetju IPH pismo, v katerem predlaga naj nedostatke odpravi.

Prizadeti so upravičeno zahtevali odstranitev tega nedostatka, pripravili pa so tudi bili, da bo poskrbelo do začetka redne produkcije za rešitev problema, s tem, da napravi potrebno izolacijo.

Zanimivo je ob tem vedeti, da je kot prvi objavil vest o zbiranju podpisov časopis OVP, list ravno tiste stranke, ki skuša v zvezi s težko gospodarsko situacijo tega dela južne Koroške usmeriti nejevoljno proti jugoslovanskim oz. mešanim podjetjem.

PRIREDITVE

SPD Bisernica v Celovcu vabi na **REDNI OBČNI ZBOR** ki bo v petek 18. februarja 1983 ob 19. uri v prostorih Kluba Prežihov Voranc, Benediktinski trg 5/I.

CELOVEC-CELJE

Slovensko ljudsko gledališče **Ogled gledališke predstave SREČANJE NA OSOJAH (Alenka Goljevšek)**

Prireditelj: Krščanska kulturna zveza v Celovcu
Čas: ponedeljek, 21. 2.
Odhod iz Celovca: 15.00, iz Dobre vasi: 15.30

Vozi avtopodjetje Sienčnik
Prijave sprejema Krščanska kulturna zveza do 14. februarja
Cena: 150 šil. (vožnja in vstopnina)

SENTJAKOB **Drama „TRGOVINA“ (Jeanine Worms)**

Prireditelj: SPD „Rož“ v Sentjakobu
Kraj: farna dvorana v Sentjakobu
Čas: nedelja 20. 2. 1983, ob 19.30 uri
Gostje igralska skupina Kluba slovenskih študentov z Dunaja.

Pustne prireditve

V SOBOTO 12. 2. 1983:

● bo v Podnu v hotelu Laussegger „Pustni ples“ (20.00). Vabi SPD Vrtača. Igra Romanova skupina iz Borovelj.

● na Obirskem pri Kovaču „Pustni ples“ (19.00). Vabi SPD Obir. Igrajo „Fantje izpod Obirja“

● v Zvabeku v farni dvorani „Pustovanje“ (14.30). Vabi KM Pliberk-Zvabek-Suha.

V NEDELJO 13. 2. 1983:

● v Selah v farni dvorani (14.00): igra „Usodna znamenja“, nato srečanje selskih viharjev. Vabi KPD Planina. Zvečer (19.00) ples z ansambлом Gorenjci in pevko Sonjo Gaberšek.

● v Beli pri Sejnu (13.30): Pustni slalom, po tekmi bo zabava. Vabi Slovenski športni klub Obir.

V TOREK 15. 2. 1983:

● v Zel. Kapli v hotelu Obir (14.00) Pustovanje. Vabi SPD Zarja. Igra ansambel Spomin. Velika presenečenja.

PLIBERK

16. PEVSKO SREČANJE OD PLIBERKA DO TRABERKA

Prireditelj: SPD Etnost v Pliberku
Kraj: pri Schwarznu v Pliberku
Čas: sobota 19. 2. 1983, ob 20.00 uri
Nastopajo: MoPZ „Vinko Poljanec“ iz Škocijana, MoPZ „Franc Leder Lesičjak“ iz Štebna, Suški oktet, MoPZ „Etnost“ iz Pliberka, MePZ „Srce“ iz Dobre vasi, MoPZ „Fužinar“ iz Raven na Koroškem.

SENTJAKOB

STROKOVNO PREDAVANJE „NOVA FIZIOLOŠKA SPOZNANJA O KRMLENJU GOVEDA“

Prireditelj: Slovenska kmečka zveza
Kraj: društvena soba nad Posojilnico v Sentjakobu
Čas: torek 22. 2. 1983, ob 9.30 uri
Predava: dr. Pammer

BOROVLEJE

ZDRAVNIŠKO PREDAVANJE

Prireditelj: SPD v Borovljah in Zveza slovenskih žena v Celovcu
Kraj: restavracija COOP v Borovljah
Čas: torek 22. 2. 1983, ob 19. uri
Predava: dr. Tomo Hribernik

JADAGANI PRED IZDAJO SINGLE-PLOŠČE

Te dni so Jadagani naslovili na slovenske kulturne organizacije in na obe knjigarni pismo, preko katerega iščejo soudeleženca pri izdaji svoje prve plošče.

Upajo na ugodno rešitev in da bodo ljubitelji njihove glasbe čim prej dobili v roke njihovo prvo ploščo.

MUSIC

RADIŠE

KLUBSKI VEČER

Prireditelj: SPD na Radišah
Kraj: kulturni dom na Radišah
Čas: sobota 19. 2. 1983, ob 19.30 uri
Predava univ. docent dr. Dietmar Larcher (celovška univerza)
Tema: POTREBA IN VREDNOST MATERINSKINE ZA RAZVOJ ČLOVEKA

SELE-KOT

ZDRAVNIŠKO PREDAVANJE

Prireditelj: SPD „Herman Velik“ na Kotu in Zveza slovenskih žena
Kraj: ljudska šola na Kotu
Čas: sobota 19. feb. 1983, ob 19.30 uri
Predava: dr. Tomo Hribernik

Lihpolje - Vernberk

Eden najstarejših občanov iz Lihpolj, občina Vernberk, Jožef Anderwald se je dne 25. jan. t. l. star 96 let poslovil od tega sveta in odšel v večnost. Kot zaveden Slovenec je sodeloval pri slovenski hranilnici v Podravljah. Leta 1930 je bil izvoljen v upravni odbor. Pokazal je tudi korajžo v času nacistične vlade, ko je leta 1940 bil izvoljen za predsednika hranilnice Podravlje. To funkcijo je izvrševal do leta 1955.

Hranilnica Podravlje je darovala namesto venca na grob Jožefa Anderwolda 500 šil. za združenje staršev slovenske gimnazije v Celovcu in 500 šil. za gradnjo dijaškega doma v Celovcu.

Vsi ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v trajnem spominu. Vsem svojcem izrekamo iskreno sožalje.

J. L.

Slovenski športni klub „Obir“ vabi na

PUSTNI SLALOM

v nedeljo 13. 2. 1983 s pričetkom ob 13.30 uri pri Sejnu v Beli.

Po tekmi zabava.

Prisrčno vabljeni!

Prešernov nagrajenec Andrej Kokot

Tiho kar nekam plaho nas je zalez s svojimi pesmimi. Devet zbirk se je nabralo v zadnjih štirinajstih letih. Kljub temu ga nekateri šele začenjamo prav dojemati, razumevati njegove verze. Verze, ki niso kričavi, ki so samo neskončno žalostni, moreči, težki in trpki, ki so v svoji tihoti in turbobnosti predirni.

Andrej Kokot, 47-letni urednik Slovenskega vestnika, zadnji od enajstih Župkovih otrok v Zgornji vasi nad Kostanjami, „ta pošobani“, kot pravi sam o sebi, je letošnjo nagrado Prešernovega sklada prejel za svojo zadnjo, morda najbolj intimno pesniško zbirko *Kaplje žgoče zavesti*. Tik pred koncem leta je izšla pri celovski Dravi.

Čprav vsak dan sedimo v istih prostorih, novinarimo za naš list, ga človek težko vzporediš s tistim drugim Kokotom, ki prihaja do veljave v svojih stihih. Po golem zunanem videzu pač ne kaže soditi o človeku. Miren je, ne zna se prerivati v ospredje, kljub temu pa je včasih jedek in zajedljiv, ali pa zine kako tako, da se krohot razlije po prostorih.

Lahko bi rekli, da je njegova osebnostna zgodovina tipična za Slovenca srednje generacije: družino so nacisti izselili, ko mu je bilo šest let, in če ne bi bilo matere, ki je skrivoma pretihotapila v taborišče Rastatt slovenske knjige, Gregorčiča, Cankarja, Župančiča, in ki je znala na pamet Drabosnjakov Pasijon, tudi ne bi v njeni šoli prišel prvič v stik s slovensko pisano besedo. Sicer je v taborišču bila nemška šola, „toda tam so nam samo kazali, kje so tiste pike, kje je fronta“.

Ko je po vojni doraščal, so ga poslali v kmetijsko šolo v Podravljah, kjer je bil med prvimi absolventi. Skupno z Miho Kapom in Vladimirom Prušnikom je tam izdal *Podravljški vestnik*, šolski list s pesniškimi liki učiteljev in drugimi prigodniškimi sestavki. Že prej se je mnogo naučil od Tončija Slaperja, tajnika SPZ, ki je na Kostanje prihajal organizirat prosvetno delo. Po triletnem gostovanju kot šofer na Dunaju je 1960 prišel na Slovensko prosvetno zvezo, 1963 pa je postal njen tajnik. Dolgih sedemnajst let je vztrajal na tem mestu.

Zemlja molči, tak je bil naslov prve zbirke, ki jo je 1969 izdala Drava. In naslovi zbirk, ki jih je izdal za naslednjih letih, so podobno elegični: *Ura vesti* (1970), *Čujte, zvonovi pojo* (1972), *Onemelo jutro* (1974), *Nekje pa pesmi pojo* (1976), *Kamen molka* (1979), *Kaplje žgoče zavesti* (1982). V njih se že zrcali osnovna stalnica Kokotove lirike: trpkost, razočaranje, žalost, smrt. „Če bi Slovenci kdaj delali slovar elegizmov, bi bilo treba

ekscerpirati samo Kokotove pesniške zbirke in velik del posla bi bil opravljen“, je nekje zapisal Matjaž Kmecl, urednik njegove zadnje zbirke.

To je žalost zaradi tistih, ki so jih odpisali, tistih, ki o njih mislijo, da so mrtvi, pa tudi razočaranje nad njimi. To so *die Totgeglaubten*, kakor je naslovil izbor svojih pesmi v nemščini. Ta žalost, to razočaranje je tista stalnica, „ki nas je spremljala od taborišča, ko si videl, kako ljudje umirajo, kako nam grozijo, da nas bodo uničili“. In je hkrati odraz našega počasnega umiranja, razočaranja nad lastnim drobnjakarstvom, protest proti otopelosti, spoznanje hudega na-

Andrej Kokot

sprotja med deklariranim in dejanskim, obup nad iskanjem alibijev v naši narodni politiki.

Pri svojem samorastniškem pesnikovanju, ki je raslo iz stisk vsakdanjega življenja koroškega Slovenca, razpetega med raznarodovalnim pritiskom in lastno nemočjo, ni imel mentorjev, ki bi mu verze pilili. „Imel pa sem stroge kritike“, pravi, tudi takšne, ki so mu pesmi vračali in jih ostro skritizirali. Eden od njih je bil Mitja Mejak, s katerim sta do njegove smrti, kmalu potem ko je pri mariborskih Obzorjih uredil Kokotovo zbirko *Nekje pa pesmi pojo* in ji napisal spremno besedo, bila velika prijatelja.

Od zbirke do zbirke postaja intimnejši, osnovni ton pa ostaja. „Prej sem bil glasen, udaren, pa sem tudi govoril o smrti.“ Kaže, da je govor o smrti osrednji motiv slovenske literature na Koroškem, če si poleg Kokotove lirike predočimo še prozo Florijana Lipuša. Tu sta si hudo podobna, podobnost je nekje tudi v njunih osebnih usodah, ki sta samo individualni izraz družbenih razmer, v katerih smo kot Slovenci prisiljeni živeti. — „Vidiš, / od tam se stekajo /

vse moje sledi. / A jih vsak dan zabrišejo / (zaradi čistoče / in lepšega videza kraja).“

Pa ga razjedajo dvomi. „Včasih misliš, da nič več ne znaš, da je vesoljna praznina pred tabo. To je trenutek, ko ne veš, ali boš še kaj ustvaril ali ne.“ Toda čuti tudi obvezo, pred samim seboj in svojimi bralci. Taka obveza mu je tudi nagrada s Prešernovim imenom, ki mu narekuje, „da ne kaže, da bi nehal; da bi naredil še kaj boljšega kot doslej“.

Na prozo in dramatiko se ne upa, pravi, da je premalo časa za to. Pač, v naših razmerah, ko si moraš, če si književnik, služiti kruh s celodnevni delom, razumljiv argument. Trenutno pripravlja zbirko otroških pesmi, pesmi, ki so se s časom, nastale slučajno, nabrale v celo zbirko.

Seveda ga veseli, da so njegove pesmi prevedene skoraj v ducat tujih jezikov, od nemščine preko italijanščine in francoščine do češčine in albanščine, pa seveda srbohrvaščine. Trenutno v Kanadi pripravljajo angleški prevod zbirke *Kamen molka*,

Jurij Koch pa njegove verze predstavlja v lužiško srbsčino.

Skoraj bi lahko rekli, da njegove zbirke simbolizirajo enotni slovenski kulturni prostor: izhajale so v Celovcu, tu kar štiri, v Trstu, na Jesenicah, v Mariboru in v Ljubljani. Hkrati pa govorijo o odmevnosti njegovih izpovedi. In tudi v nemškoroško javnost je prodr, čeprav malo pozno.

Tudi po deveti zbirki, tudi po nagradi ob slovenskem kulturnem prazniku, tak vtis dobiš v pogovoru z njim, še noče prav verjeti, da je prodr, da je z izpovedovanjem svojih intimnih stisk, stisk koroškega človeka, močan in prepričljiv. In da je njegova tiha žalostna lirika potrebna. Naj bodo njegove pesmi še naprej kaplje žgoče zavesti *Peter Wieser*

Skupina mladih Švicarjev hoče najeti kmetijo (20–40 ha). Če je cena ugodna, jo tudi kupijo. Ponudbe pošljite na uredništvo Slovenskega vestnika pod šifro: „Kmetija“.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno Vas vabimo na razstavo slikarskih del

Jožeta Tisnikarja

Razstava je odprta do 18. februarja 1983 od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA IN AULA SLOVENICA
vabita na razstavo

TITO - misel - beseda - delo

Otvoritev razstave, ki jo je pripravil Arhiv Jugoslavije iz Beograda, bo v ponedeljek 21. februarja 1983 ob 19. uri.

Razstava bo odprta do 4. 3. 1983.

PISMO BRALCA:

Analiza šolskih učbenikov naj se razširi še na druge kriterije

V Slovenskem vestniku (4. 2. 1983) sem na drugi strani zasledil zanimiv članek Marije Jurič — Analiza šolskih učbenikov. Njegova vsebina je zelo zanimiva. Prizadetega se pa čutim morda zato, ker imam gotove zasluge pri organiziranju naše samopomoči na tem področju in ker sem sam sodeloval pri dveh šolskih učbenikih (ena knjiga v uporabi, druga v aprobaciji).

Znane so mi torej mnoge težave posameznikov, ki smo se upali (ker primorani po dani situaciji na področju slovenskih šolskih učbenikov na Koroškem) med avtorje na tem področju. Večinoma učitelji za tako delo nismo specialno izobraženi. Smo pa ponosni na to, kar smo ustvarili, čeprav se zavedamo nepopolnosti našega dela.

Ob priliki neke seje „Šolskega odbora ZSO“ je dr. Malle šaljivo omenil, da se po gotovih kriterijih analizirajo slovenski učbeniki, da bomo avtorji povabljeni k Dohnal-ovi na Dunaj, vse bo zastoj in spali bomo v najboljšem hotelu. Takrat nisem mogel verjeti, da se kdo zanima tudi za slovenske učbenike.

Pa je čez par tednov zares prišlo pismo z Dunaja z vabilom na anketo. Ker glede oprostitev od službe (Dienstfreistellung) za petek 28. 1. 1983 in financiranja potovanja v va-

bilu nič ni bilo povedanega, sem klical takoj na Dunaj.

Zvedel sem sledeče: financiranje potovanja ni možno, ostalo mora vsak sam plačati. Zaradi petka (pouk) in ker bi potovanje posameznika stalo 1000 do 1500 šilingov, smo se (naša skupina) odločili ostati doma.

Ne razumemo, zakaj ne bi mogla Dohnal-ova za slovenske avtorje tako anketo napraviti nekje v Celovcu. Prepričan sem, da bi se je udeležilo večje število avtorjev slovenskih učbenikov.

Pa še predlog! Če sklicanje po uradni poti ni mogoče in je to tako važno, naj se pošlje gradivo avtorjem ali pa organizacijo za anketo prevzame „Slovenski znanstveni inštitut“. In — analiza učbenikov se naj razširi še na druge kriterije.

Vsako mora na podlagi povedanega razumeti, da se večina „prizadetih“ ne more strinjati s tem delom članka v SV, ki se začneja z besedami: „Toda glej...“

Preden se kaj takega trdi in celo zapiše, je treba vprašati po vzrokih izostanka pri „prizadetih“.

Sicer zdrknemo na tipično našo slabost — formalizem, kritika zaradi kritike, mnogo besedičenja, akcije pa nič.

Kukovica F.

IVAN TAVČAR

13

4000

ČASU PRIMERNA POVEST IZ PRIHODNIH DOB
(Po vzorih dr. Ničmaha napisal dr. Nevěsekdo)

„Sveti Jezus!“ tarna strežnik, dviguje se iz prahu, „kaj si storil, da se nisi zgrudil, kakor smo se mi?“
„Za deset lir si dober!“ veseli se frater birič.
„In za izdatno število palic!“ dostavi drugi.
„Kdo je bil to?“ vprašam radovedno.
„Za Boga,“ odgovori profesor, „saj ti je morala že vse razkriti gola pamet! Bil je to največji naš dobrotnik, naš oče in ljubljani služabnik božji, nadškof Martinus.“
„In ženska ob strani njegovi?“
„Sestra njegova, zorna naša kneginja Marija!“

VIII

„Oglejva si najprej civilni oddelek!“
Tako je izpregovoril učitelj z vseučilišča Sv. Simplacija, ko sva stala v visoki lopi pravosodne palače. Kreneva na desno po širokih stopnicah in dosepeva na hodnik, v katerem se vrste vrata pri vratih, prav kakor nekaj na hodnikih samostanskih.
„Tukaj me vse spominja samostana!“ rečem spremljevalcu. „Čemu toliko vrat?“
„Pravo si pogodil,“ odgovori profesor, „v samostanu sva. Ta oddelek pravosodne palače je izročen očetom iz

reda svetega Frančiška, ki pa imajo zavezo, da so nam pridni in pravični sodniki“

„Kaj?“ začudim se, „očetom frančiškanom je izročeno vaše pravosodje?“

„Čemu ne? Pravosodna palača se je morala zgraditi. Ž njo se je dosegel dvojen namen: očetje iz reda sv. Frančiška so dobili svoj samostan, ne da bi bili kaj plačali; država pa svoje sodnike, ne da bi kaj plačevala. Zopet vzor, kako se podpirata posvetno in cerkveno oblastvo!“

„In po kakšnih zakonih sodijo sodniki vaši?“

„Zakonov nimamo nikakih. Nekdaj so jih imeli, ali dokazalo se je, da so vsi zakoni sveta izvirali od hudiča. Sodniki naši opirajo svoje sodbe zgolj na svoje knjige, bodisi na Sveto pismo, bodisi na spise blaženega Antona od Kala. Ker obsežajo posebnost zadnji spisi samo resnico, pravične so tudi naših sodnikov sodbe.“

„Ne dvojim! Toda kaj je s pritožbami? Je li prepovedan vsakršen priziv do višjega sodnika?“

„Nikakor ne. Zlasti so nam sodniki naši župniki. Kadar župnik neče soditi ali kadar nisem zadovoljen z njega sodbo, smem se zateči pred sodni dvor očetov frančiškana, kjer teče vir neizkaljene pravice.“

Vtem sva prišla do dvorane, kjer so se obravnavale pravde.

„Plačaj liro vstopnine,“ opomni me sluga, „v dvorani pa se vedi spodobno, ker je pater predsednik oster!“

Plačam vstopnino fratur, ki je z veliko pušico prežal pred vhodom. Ko sva vstopila, bila je dvorana še prazna, samo tam zgoraj sta sedela pri dolgi hrastovi mizi očeta frančiškana, ki sta vestno prebirala knjige. Morda sta molila, morda sta se le hlinila. Dvorana je bila podobna velikanski kleti; nikjer ni bilo podobe ne druge dike na stenah. Potisneva se v kot; profesor pa mi pravi: „Šele dva sodnika sta tukaj. Tretjega in patra predsednika še ni.

Zadnji pride pater predsednik.“

„Prav tako je bilo pred 2000 leti,“ mislim si, „tudi takrat so prihajali predsedniki zadnji k obravnavam.“

„Danes bode malo posla,“ izpregovori sodnik pri hrastovi mizi. „Ti župniki nam pojedajo vse; kako bomo živeli, ako se nam ne izboljša justica?“

„Da, resnico govoriš!“ dostavi tovariš, „že včeraj je podpisal pater predsednik dekret, s katerim se župnikom po deželi ukazuje, da se morajo zdržati sodb v pravih, katerih vrednost znaša nad petdeset lir, in stranke vsekar nakazovati k našemu sodišču!“

Vstopila sta še dva sodnika in frater pisač. „Patra predsednika še ni,“ zajezi se prvi, „vedno stara pesem! Mi se trudimo, pater predsednik spi; mi se oblačimo v haljo od kozje dlake, pater predsednik v svilnato kuto. Kje je tu pravica, konfratres?“

„Ničesar bi ne rekel,“ dostavi drugi, „ako bi bil mož le kos nalogi svojih! Vse zmede, kar mu pride pod palec, in jaz mislim, da takega nezmožnika še nismo imeli na predsedniškem stolu. Kaj menite, konfratres?“

„Tako je,“ oglasi se tretji, „le nekoliko potrpite, pa bode videli, kako zmlinči današnji slučaj, dasi je jasen kakor modro nebo.“

„Da bi mu premilostivi nadškof le skoro dal boljšega naslednika! Vsakdo izmed nas bi smel po večji pravici sedati na njega stol. To je senca, nikdar predsednik!“

V tem mnenju so se strinjali vsi. Ko pa je takoj potem vstopil predsednik, videti bi jih morali, kako so planili s sedežev in kako so se priklanjali svilnati halji! Toda leta 4000 je bilo prav tako kakor leta 2000 po Kr. r.! Pater predsednik še opaziti ni hotel globokih poklonov, češ predsedniki so na svetu edino zaradi tega, da se jim drugi klanjajo!

„Pričnimo!“ Pater predsednik sede, suhi frater pisar

Kako preboleti razočaranje

Konec ljubezni. Razočaranje, ki boli, ki ga ni mogoče takoj pozabiti. Je res, da je nova ljubezen najboljša zdravilo za ranjeno srce? Psihologi trdijo, da nikakor ne. Najprej je treba poskusi samega sebe in počakati, da se zacelijo stare rane. Šele potem lahko samozavestno in s polno mero odgovornosti začnemo novo življenje v dvojici.

Ljubezen ni bila večna, končala se je z očitki, prepri in razočaranjem. Razšla sta se, ostal je občutek prizadetosti, grenkobe, ranjenega ponosa. Kako premagati prvo bolečino? Nikakor ne s tem, da bi se takoj zapletli v novo čustveno zvezo. V novem partnerju namreč ne bi iskali novega človeka, ampak nadomestek za partnerja, s katerim smo se razšli. Tako trdijo psihologi in svrjajo, kajti dokler ne prebolimo razočaranja in nismo zmožni začeti povsem znova, smo nezaupljivi, novemu partnerju skrivaj prisojamo vse slabe lastnosti, ki jih je imel tisti, s katerim smo se razšli, bojimo se, da bi bili znova prizadeti v svojih pričakovanjih.

„Kadar opazimo, da ne moremo z vsem zaupanjem sprejeti novega partnerja, to pomeni, da stare ljubezenske rane še niso zaceljene,“ pravi ameriški psiholog Harold Bloomfield iz San Diega. Priporoča, da po ljubezenskem razočaranju preživimo nekaj časa nezavestno, kajti šele potem smo zmožni znova iskreno, odkrito in samozavestno ljubiti.

Ljubezenske rane si mora pozdraviti vsakdo sam. Pri zdravljenju bodimo temeljiti in dosledni. Pravila, po katerih se ravnamo, pa so naslednja:

1. Sprijaznimo se z izgubo. Zavedati se moramo, da je povsem normalno, da smo po ločitvi prizadeti. Ne delajmo si utvar, vsega je konec, zato nima smisla upati, da se bo vse spet uredilo in da se bo vrnila nekdanja sreča. Ko smo dovolj močni, da lahko spoznamo in prenesemo resnico, že napravimo prvi korak na poti k ozdravljenju.

2. Priznajmo bolečino. Izguba je boleča, bolečina, ki jo občutimo, je razumljiva in normalna. Ne poskušajmo je tajiti, drugače je še dolgo ne bomo preboleli. Dopovejmo si, da potrebujemo vsako zdravljenje čas in da tudi mi ne bomo preboleli ljubezenskega razočaranja od danes na jutri.

3. Odpočijmo si. Obdobje po razdoru si uredimo tako, kot da preživljamo čas počitka in okrepitve. Spimo več kot ponavadi. Ne nalagajmo si dela in dolžnosti čez mero, ne lavajmo naokrog kot izgubljeni. Telo in srce potrebujeta veliko moči, da si opomoreta po razočaranju.

4. Poiščimo pomoč pri prijateljih. Prijatelji in sorodniki nam lahko v tem času veliko pomagajo. Pomembno je, da se zavemo, koliko pomenimo drugim ljudem. Hodimo na obiske, vabimo ljudi k sebi na dom, pogovarjamo se o stvareh, ki nas težijo.

5. Ne poskušamo pogrevati starih čustev. Kar je bilo, je minilo. Če si bomo dopovedovali, da se bo vse še uredilo, bomo za ozdravljenje potrebovali več časa in truda.

6. Svoja čustva imejmo v oblasteh. Razumljivo je, da smo po razdoru jezni, razdvojeni, žalostni. Tudi to je razumljivo, da sovražimo partnerja, ki nas je zapustil. Narobe pa je, če pripisujemo krivdo sebi in če gojimo samouničevalne misli. Jezi damo duška: mečemo blazine, loputamo z vrati, kričimo, udarjamo s pestmi ob steno. Ali pa igramo odbojko, tenis, hodimo v hrib, da nam pohaja sapa, igramo klavir. Če jezero usmerimo v energijo, se hitreje razkadi.

7. Ne začenjamo novih ljubezni. Ni priporočljivo, da si takoj poiščemo novo ljubezen. V stanju, v kakršnem smo, ne znamo pravilno presojati in vrednotiti, zagotovo bi bila naša odločitev napačna, sledilo bi novo razočaranje.

8. Razvajamo se. Srčne rane je treba prav tako skrbno zdraviti kot telesne, le da so zdravila drugačne vrste: negujemo svojo zunanjost. Kupimo si kaj, kar nam je všeč. Privoščimo si polovajne, prijetne počitnice.

pa hiti na hodnik, da pokliče stranke. Prvi vstopi župnik Svetega Jakoba. Vsi sodniki in ž njim pater predsednik vstanejo ter se mu poklonijo.

„Kakšna ti je zahteva, reverende?“ vpraša predsednik sladko.

„Nocoj mi je nekdo pobil okna. Vem, da mi tega ni storil drug nego sosed Emilij. Že nekaj časa mi nagaja, kjer more. Škode mi je 50 lir, toda zaradi posebno hudoobnega namena naj mi izplača 100 lir!“

„Pravična je tvoja zahteva, reverende!“ oglasi se predsednik, „scriptor, zapiši sodbo, cum jure executionis. Emilij plačaj 100 lir. Obravnava je končana!“

Dočim se je pisala sodba šentjakobskemu župniku, vprašam svojega strežnika: „Ali se ne zasliši tudi tožena stranka? Naj li Emilij plača, ne da bi se mogel braniti?“

„Si li slep,“ odgovori mi, „ali ne vidiš, da je tožnik mašnik, ki ne more govoriti drugega nego resnico? Pri nas, v tej vzorni papeževi provinciji, sme zahtevati vsak mašnik, da se mu takoj izroči sodba s pravico do izvršbe, ne da bi se toženec klical pred sodišče. Ali si že čul kdaj, da bi mašnik božji hodil po stezah krivice?“

„Nikoli ne!“

„Zato vidiš, da so naše naredbe v tem oziru premodre! To je najhitrejša justica — proti sodbi ni dovoljena nobena pritožba — kar si je le misliti moremo. Ni li res tako?“

„Res! Čujva, o čem obravnavajo sedaj.“

V dvorano je vtem stopil človeček suhe rasti; lakota in edinščina mu je gledala pri sleherni gubi z bledega obraza. Ž njim je vstopil trebušast mož; polna skleda se mu je odsevala s tolstega in zalitega obraza. Oba obstaneta pred sodiščem.

„Kdo toži?“ vpraša predsednik.

„Jaz,“ odgovori suhi možiček.

„Koliko troškov si založil?“

Prekajevanje mesa

Meso, ki ga vzamemo iz salamure (slanice) je prekrito s sluzasto prevleko. S čisto krpo kos za kosom zbršimo in kosom pritrdimo trtico ali vrvice za obešanje. Obesimo v hladni in zračni prostor, kjer ne zmrzuje, da se meso osuši in odcedi. Visi naj 24 ur, večji kosi pa še nekoliko dlje. Nekdanje umivanje razsoljenega mesa opuščamo, ker spera voda preveč dragocenih sestavin in aromatičnih snovi.

Dimnico moramo pogreti, preden obesimo meso. Tudi stene morajo biti dobro ugrete. Zakurimo že prej. Dobro ogreto dimnico prepračimo, obesimo meso, jo zapremo, da začne okoli mesa krožiti topel in suh zrak. Kosi naj zato ne vise prenagosto, da zrak lahko kroži. Največje kose obesimo najbližje dovoda dima, manjše bolj oddaljeno, klobase najdlje. Toplota dima pri klobasah naj bo 15—18°C, pri mesu pa naj ne presega 20°C.

V prevročem dimu se začne izcejati maščoba, tako iz mesa kot iz salam in klobas. Mesu se poslabša sočnost in okus. Kadar se temperatura v dimnici dvigne previsoko, odpremo prezračevalne linije. Najbolj zanesljiv pripomoček je termometer, ki ga obesimo v višini mesa. Prekajujemo izmenično nekaj ur, nato nekaj ur zračimo s hladnim zrakom. Navadno zakurimo zjutraj, zračimo ponoči.

Najboljši je dim iz suhih in zdravih bukovih polen. Dodajati smemo tudi suho bukovko ža-

govino, ki daje več dima kot polena. Les in žagovina iglavcev nista uporabna. Meso se navzame njihovega vonja, večkrat se površina mesa prevleče z nekakšno smolnato prevleko, ki ovira naravni potek dimljenja. Zelo pomembna so suha drva. Sveže dajo sicer več dima, ki pa je prevlažen. V dimnici se nabere preveč vlage tudi tedaj, če med prekajevanjem zapremo odvodna vratca. Vonj dima in s tem tudi mesa, oplemenitimo, če včasih dodamo po kako večjo svežega brinja.

Čas prekajevanja je za različne vrste mesnin različno dolg. Prekajujemo tako dolgo, da dim prodre v notranjost vsakega kosa in z njim vred tudi snovi, ki konzervirajo, dajejo vonj in okus (npr. kreozot, ocetna kislina in drugo). Izkušnje povedo, da zadostuje za klobase 1—2 dni, za meso pa po teži kosa in sicer za vsak kg po 1—2 dni. V suhem in mrzlem vremenu se prekajuje hitreje kot v vlažnem, meglenem in deževnem. Čas pa je odvisen tudi od temperature dima, njegovega hitrega ali počasnega kroženja, prezračevanja in vremenskih razmer.

Pravilno prekajeno meso je na površini zlatorjava, znotraj enakomerno rdečkaste barve, suho, vendar prožno. Preveč in premočno prekajene mesnine so temne, meso je rjavkasto, večkrat kot opečeno, notranjost je rjavkasta, trda in krhka. Taki mesnini je zmanjšana prehranska in prebavna vrednost, poslabšan pa je tudi okus in vonj.

DRUGAČE S PIŠČANCEM

MARINIRANA KOKOŠ

Za 5—6 oseb potrebujemo: 1 kokoš, 25 dag jušne zelenjave, 25 dag čebule, zelen peteršilj, rožmarin, 1 dcl pehtranovega kisa, lovorov list, cel poper, 1 limono in 6 dag olja.

Izdelava: očiščeno kokošo osolimo in jo z jušno zelenjavo skuhamo. Ko je mehka, odstranimo meso od kosti. Na olju prepražimo narazano čebulo le toliko, da ovne. Dodamo začimbe, okisamo, prilijemo malo perutninske juhe, marinado prevremo in jo polijemo po perutninskem mesu. Serviramo lahko toplo ali hladno.

KOKOŠ PO CIGANSKO

Za 6 oseb potrebujemo: 1 kokoš, 2 dag moke, 6 dag maščobe, 4 čebule, 3 dcl pečenkinine omake, sol, poper, 6 dag kislih kumaric, 4 dag šampinjonov, 5 dag prekajenega govejega jezika ali

šunke in 1 dcl merlota.

Izdelava: meso narežemo na poljubne kose, jih posolimo, pomokamo in v vroči maščobi rjavo zapečemo. Meso damo v drugo posodo in postavimo na toplo. Prepražimo čebulo, dodamo moko, prepražimo, prelijemo s pečenkinino omako, dodamo meso in dušimo 1 uro. Nato dodamo rezine kislih kumaric, gobic, prekajenega jezika, dolijemo vino in dušimo še 10 minut. Jed ponudimo s pečenim krompirjem.

KOKOŠ V ILOVICI

Za 4—5 oseb potrebujemo: 1 kokoš, list cigaretnega papirja, večji list pergament papirja, 40 dag šunke, 50 dag masla, 3 vejice drobno narezanega žajblja, 2 vejici timijana, rožmarin, sol, poper, ilovico.

Izdelava: navlažen papir pognemo na mizo. Nanj najprej položimo pergament-

ni papir, nato tako velike šunkine rezine, da lahko vanje zavijemo kokoš. Šunko namažemo s nasseklijanimi dišavami in začimbami, nato jo prilepimo na kokoš in jo zavijemo še v oba papirja. Tako pripravljeno kokoš obložimo z 2—3 cm debelo plastjo ilovice in pečemo 2 uri pri 250 stopinjah C, lahko pa jo pečemo tudi v žerjavici ali krušni peči.

PIŠČANČJE PRSI V MLEČNI OMAKI

Za 4 osebe potrebujemo: 2 kosa piščančjih prsi, 5 dag olja, pol stroka česna, 1 dcl mleka, sol, poper.

Izdelava: piščančevim prsim odstranimo kosti, jih posolimo, popoprmo ter spečemo, posute z drobno sesekljanim česnom. Pečene prsi serviramo v omaki, ki smo jo pripravili tako, da smo pečenkinino omako podlili z mlekom in prevreli.

9. Odpustimo partnerju. Čimprej pozabimo, kar je bilo, kajti ko bomo lahko mislili na preteklost brez gneva v srcu, nas bo razočaranje vse manj bolelo, pozabili bomo, hkrati pa spoznali, da so nekatere ločitve neogibne, včasih tudi potrebne.

10. Oblikujmo si novo življenje. Ne zapirajmo se med štiri stene, ampak pojdemo v družbo. Ukvarjamo se z novim športom, vpišimo se v

kak tečaj, razširili si bomo obzorje in znanje pa tudi krog znancev. Počnimo stvari, ki so nas nekoč zabavale, pa partner zanje ni imel pravega razumevanja. Pomembno je, da si znova utrdimo samozavest. Po nekaj tednih ali mesecih bo razočaranje pozabljeno. Zrelejši bomo, bolj odrasli. Šele takrat začnemo misliti na novo čustveno zvezo.

Drobni nasveti

■ Če sumite, da je v mleku voda, lahko to preverite. Vzemite navadno iglo, jo operite v alkoholu in počakajte, da se posuši. Namočite jo v mleko in jo pri tem držite za zadnji konec. Ko iglo izvlečete in je čista, to pomeni, da je v mleku voda, če pa je pokrita z rahlo mastno patino in se je kapljica mleka zadržala na vrhu igle, ste lahko prepričani, da mleko ni mešano z vodo.

■ Če so na perilu ali posteljini madeži od plesni, jih boste odstranili tako, da boste zamazano tkanino potopili v vrelo mleko in ga pustili v njem (medtem ko mleko vre) nekaj minut, potem pa hitro izprali in posušili.

■ Cvetje bo dalj časa ostalo sveže, če pecljev ne porežete ravno ampak poševno, nato pa jih zagrežete z vžigalico ali pa jih pmočite v vrelo vodo.

■ Želite imeti snežno belo perilo, pa nočete uporabljati perboratov? Stolcite jajčno lupino, lahko jih je seveda tudi več, in jo dajte v platneno vrečko. Dobro jo zavežite in vrzite v lonec, v katerem kuhate perilo. Vrečko lahko vržete tudi v pralni stroj. Perilo bo po takem pranju resnično snežno belo.

■ Plastične tapete lahko operete s krpo, gobo, vodo itd. Papirnate tapete, če niso zalepljene na veliki površini, lahko očistite, če jih zdrgnete s krpo, dobro natopljeno s čistim alkoholom. Na isti način lahko očistite tudi vse druge vrste tapet: foto-tapete, „svilene“, pa tudi vse vrste plastičnih.

Abc o limoni

Dobra gospodinja ni nikdar brez limon. Ne samo zato, da omili prehlad in pokašljevanje, ampak ker je limona lahko imenitna kuhinjska pomočnica.

Najsočnejše so limone s tanko lupino, zato se pri nakupu ogibajte zajetnejših plodov, ki imajo navadno le malo soka. Iz limone boste izcedili ves sok, če jo boste pred stiskanjem za nekaj minut potopili v zelo vročo vodo.

Riževa zrna bodo bleščeče bela, če boste vodi, v kateri se kuhajo, dodali nekaj kapljic limoninega soka.

Namesto s kisom lahko solate in druge jedi enako okusno začinite z limoninim sokom.

Salama v hladilniku ne bo potemnela, če boste ob odrezani konec pritisnili kolobarček limone.

Limonin kolobarček na kozarčku gorčice zagotavlja svežino...

Bronaste predmete čistite z limoninim sokom — presenečeni boste nad uspehom!

O rokah in limoni je bilo že toliko napisanega, da velja samo: uporabljajte limonin sok, da bo koža gladka in mehka!

Pičila vas je osa, ubodel komar? Hitro se namažite z limoninim sokom...

„Dve liri! Vse, kar sem imel!“

„Dve liri!“ zagodrnja pater predsednik. Hek! Dve liri! Hek! Ako nimaš več, čemu se pravdaš? Vidi se mi že, da si slepar! Vendar bodisi, obravnavajmo in forma pauperum! Kako ti je ime in kaj si?“

„Hieronim Corvus! Vodo in stare cunje prodajam po mestu!“

„Nezaslišano!“ zakliče predsednik, „kakšni ljudje se dandanes že pravdajo! Odstopi! In ti, toženec, koliko troškov si založil?“

„Petnajst lir! Čast bodi Bogu in Materi božji! In še ni šla zadnja iz hiše!“

„Frater scriptor,“ ukaže predsednik, „prinesi stol za tožencu, da sede! Kako ti je ime?“

„Deodatus Bos! Pomočnik sem florijanskemu cerkovniku, katerega mi Bog ohrani še mnogo let!“

„Sedi, Deodate! Ti, Corve, pa nam razloži, čemu tožiš takega moža? Toda kratko, ker nismo tukaj, da bi poslušali prazne besede. Hitro torej!“

„Vodo prodajam,“ prične tožitelj, „in stare cunje kupujem. Vse moje imetje je konjiček, ki mi nosi vodo. Če mi pogine, tedaj sem berač. In sedaj sem kupil na dan svetega Lavrencija od tega človeka konjička in mu pošteno plačal kupnino. Bilo je 150 lir! Vse moje imetje! Bog se me usmilil! Pogojeno je bilo, da je konjiček zdrav in brez hibe. Ali slep je na obe očesi, in zatoženec ga noče vzeti, kar bi bilo pošteno in pravično! To je moja tožba, poštena in pravična je! Pomagajte mi, patri sodniki!“

„Kaj odgovarjaš, Deodate?“

„Tožba ni pravična. Zmenila sva se, naj tožitelj konja ogleda, in da mu nisem porok za hibe, katere lahko opazi sam. Oglej si konja, dejal sem mu dvakrat in trikrat, oglej si konja, konj ne more ogledati tebel! In res ga ni mogel, ker je bil slep. Govoril sem resnico in zato menim,

da je župnik-sodnik pravično šodil, ko je zavrnil tožitelja. „Je li res tako? Ali je res govoril, da si oglej konja, ker te konj ne more ogledati?“

„Tako je bilo!“ zaihti tožnik, „ali to so bile le zvijačne besede, nič drugega!“

„Odstopita!“ zarenči predsednik. Vsi gremo iz dvorane. Po jako kratkem posvetovanju nas pokliče predsednik iznova pred svoj sodni stol.

„Zaujta sodbo! Hek! Hek! V imenu premilostivega nadškofa, očeta našega Martina! Pritožba — hek — Hieronima Corvusa je neupravičena — hek — in nedopustna, zato se zavrne. In to vse iz razlogov — hek — prvega sodnika in na podlagi Svetega pisma — hek — ki ne dopušča, da bi kdo trpel škodo, ako je govoril resnico! Hek! Obravnava je dognana!“

Hieronimus Corvus ječi kakor zajec, če ga pes ujame. Deodatus Bos pa vsakemu sodniku poljubi roko in patru predsedniku celo obe. Potem gre žarečega lica iz dvorane, dočim se Hieronim solznih oči opoteka za njim.

„Spominja me to postopanje nekoliko sodišč leta 2000,“ govoril sem sam v sebi, in čudo ni, da sem se dolgočasil na civilnem oddelku. Izrazil sem željo strežniku, naj bi odrinila v kazenski oddelk. Zapustiva torej patra predsednika in njega sodnike ter kreneva po stopnicah v lopo in potem po drugih stopnicah v prostore, kjer je sukala pravica krvavi svoj meč. Pri tem morava prekoračiti neko temno in zatohlo sobano. Ko se je moje oko privadilo somraka, kazali so se mi tukaj zgodovinski znanci. Od „železne device“ do „španskega čevlja“ sem opazil vse slavnoznanne člane nekdanje torture v novih spopolnjenih oblikah!

„Čemu rabi to orodje?“ vprašam profesorja z vseučilišča Sv. Simplicija.

(Dalje v prihodnji številki)

14. KOROŠKI KULTURNI DNEVI • 14. KOROŠKI KULTURNI DNEVI • 14. KO DUŠAN NEČAK

Socialistična stranka Avstrije in koroški Slovenci v obdobju po drugi svetovni vojni

Časovno sem široko razdobje časa po drugi svetovni vojni omejil z letnico 1976, ki je po mojem prepričanju, zaradi sprejetja takoimeno šestoletne zakonodaje in izvedbe ugotavljanja manjšine, tako pomembna, da jo lahko po pravici imenujemo prelomno. Vsebinsko pa sem si postavil dve omejitvi. Prikazal bom le oblike odnosa avstrijske socialistične stranke in s tem zavestno odpovedal analizi s tem zapleteno odnosa druge, morebiti edine prave delavske stranke, komunistične stranke Avstrije. K taki odločitvi me je vodilo prepričanje, da ob nujnosti omejitve razpravljanja o naslovni temi izpustim tisto stranko, ki danes v političnem življenju Avstrije nima tako pomembne vloge, da bi lahko bistveno spreminjala položaj slovenske manjšine na Koroškem, pa čeprav je bila v domala vsem času po vojni pozitivno nastrojena do problemov Slovencev. Problematika odnosa KPA do Slovencev na Koroškem, zlasti v prvih desetih letih po vojni, je tako zanimiva in zapletena obnem, da bi prav gotovo zaslužila posebno razpravo in analitično obdelavo.

Odnos avstrijske socialistične stranke, bivše socialne demokracije, do Slovencev na Koroškem je v razliko od odnosa KPA do Slovencev v vsem času po vojni v mnogem determiniral njihov položaj. Moram celo reči, da se da z njenim odnosom do Slovencev meriti tudi njen odnos do države matičnega naroda oziroma odnos ene delavske stranke, ki je na oblasti, do druge delavske stranke ali delavskega gibanja, ki je tudi na oblasti.

Vsakodnevno politiko avstrijske vladajoče stranke, ki je na Koroškem na oblasti ves čas po vojni, poznamo tako iz dnevnega časopisa, kot tudi iz zakonodaje, predvolilnih zborov in volilnih obljub. Zato sem se odločil, da bom poskušal pokazati na odnos SPÖ do slovenskega vprašanja na „nekoliko višji ravni“. Za osnovo sem vzel socialistično teoretično publicistiko, in sicer „Die Zukunft“, „Der sozialistische Akademiker“ in „Arbeit und Wirtschaft“. Ob predpostavki, da bi se moral intelektualni sloj socialistične stranke najbolj, zlasti pa najgloblje ukvarjati s tako pomembnim vprašanjem, kot je nacionalno vprašanje nasploh in koroško vprašanje posebej, sem pregledal imenovano časopisje za čas od 1945 do 1977 oziroma za čas od začetka izhajanja do 1977. Preden pokažem na najznačilnejše vsebinske elemente pisanja treh glasil, naj navedem nekaj statističnih pokazateljev.

Revijo „Die Zukunft“ sem pregledal v 33 letnikih ali preko 500 zvezkov ter našel le v osmih letnikih omembo koroškega problema ali v 13 zvezkih skupaj 13 člankov. Od tega v petih letnikih od 1972 do 1977 devet omemb. Šele mednarodni odmev na „Tafelsturm“ je nekoliko razgibal teoretično glasilo SPÖ, pa še v teh burnih časih najdemo v letniku 1972 le en, razmeroma nepomemben in deskriptiven članek o problemu dvojezičnih napisov, najdemo pa članke o volitvah na otočju Fidji, Papui in Novi Gvineji.

Revijo „Der sozialistische Akademiker“ sem pregledal v 30 letnikih. Članke o koroškem vprašanju sem našel v šestih letnikih ali v šestih zvezkih, skupaj 8 člankov. Do leta 1970 so o koroških Slovencih pisali le dvakrat, zvezek 1/2 letnika 1977 pa je v celoti posvečen Koroški in

ima tri članke, ki se vsaj bežno dotikajo slovenskega vprašanja. Tudi za to glasilo velja ugotovitev, da je šele groba aktualizacija koroškega vprašanja nekoliko povečala interes glasila socialističnih intelektualcev za koroško manjšinsko vprašanje. V ilustracijo pa naj navedem, s čim se je ukvarjala koroška zveza socialističnih izobražencev, vsaj kakor to izhaja iz njihovega glasila. Novo delovno leto 1954/55 je odprl Karl Newole s predavanjem „Reise durch die Levante“, na klubskih večerih leta 1956 Zveze za Koroško so razpravljali o problemih gledališča in potovanjih po Sovjetski zvezi, v št. Vidu ob Glini so razpravljali o razvoju šolstva za časa Marije Terezije, predsedstvo pa je objavilo svoje stališče o dogodkih na Madžarskem. Naslednje leto je zveza socialističnih pravnikov protesti-

V okviru objavljanja gradiva s 14. Koroških kulturnih dni smo v zadnjih številkah našega lista iz ciklusa predavanj o delavskem gibanju in koroških Slovencih objavili izvajanja dr. Janka Pleterskega (ki je orisal odnos koroških socialnih demokratov do koroških Slovencev v času habsburške monarhije) in dr. Hannsa Haasa (ki je obdelal obdobje od 1918 do 1934). Kot zadnji del tega ciklusa začnemo danes objavljati še tretje predavanje, v katerem je dr. Dušan Nečak, docent na univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani, govoril o odnosu Socialistične stranke Avstrije (SPÖ) do koroških Slovencev v povojnem obdobju od 1945 do 1976.

Uredništvo

rala zaradi obsodbe Milovana Djilasa, koroška zveza socialističnih izobražencev pa skupaj s SPÖ intervenirala pri notranjem ministru, naj Italija izpusti majorja nemške vojske Walterja Rederja. Odprava dvojezičnega osnovnega šolstva na Koroškem, razdiralna dejavnost Heimattiensta, protesti slovenske skupnosti ob popisu prebivalstva 1961 in drugi problemi očitno niso bili dovolj pomembni, da bi prišli v glasilo socialističnih izobražencev. Pač pa je članek — potopis koroškega novinarja in fotoreporterja Fritza Sitterja z naslovom „Problematična Afrika“ leta 1966 sprožil polemiko, ki se je nadaljevala celo v leto 1967. V nobeni letni resoluciji BSA, ki sem jih zasledil v glasilu, nisem našel niti besede o manjšini, le ob poročilu o zveznem srečanju BSA na Gradiščanskem leta 1972 so manjšino omenili v podpisu pod sliko: „Das Tamburizza-Orchester aus Siegersdorf spielte eindrucksvolle kroatische Volksweisen“. O „Ortstafelturm“ pa sem našel edini stavek, ki neposredno govori o njem, v daljšem poročilu z zveznega kongresa BSA 1973, ko je poročevalec s tega kongresa o govoru Kreiskega med drugim zapisal: „... Kreisky erinnerte dann an das Beispiel der Kärntner Ortstafeln und verwies darauf...“.

Nesporno najslabše se je odrezala revija „Arbeit und Wirtschaft“, ki mi je bila na voljo od leta 1954 do 1960 ter od 1963 do 1976. V 21 letnikih te revije s preko 250 zvezki sem našel en sam članek, ki govori o manjšinski problematiki. Podčrtati pa je treba, da gre morda za najbolj celovit, najobjektivnejši in analitično najgloblji članek, ki sem

ga sploh našel, kar nam dokazuje tudi dejstvo, da ga je napisal Claus Gatterer.

Iz vsega prej povedanega, pa tudi iz prve ocene gradiva, ki sem ga našel v socialistični periodiki, izhaja nedvoumen dokaz trditvi, ki jo je leta 1976 v „Die Zukunft“ postavil koroški znanstvenik mlajše generacije Franz Dotter: „Prav odsotnost angažiranega socialističnega mnenja omogoča v naši demokraciji (s katero se strinjam) mnenjski monopol manjšinam sovražnih sil na Koroškem.“ Če lahko za čas do leta 1970 rečemo, da nobena od uporabljenih revij ni imela interesa ali posluha za manjšinsko problematiko v Avstriji in da so članki v tem času ali sterilno destriktivni, ali pa so močno podobni člankom, ki jih lahko najdemo v meščanskem časopisju, moramo za sedemdeseta leta zatrditi, da so se začele revije za to problematiko bolj zanimati, pa tudi članki so dosti bolj diferencirani med seboj. To spremembo pripisujem v glavnem dvema danostima. Na eni strani je zlasti koroški manjšinski problem dobil mednarodne razsežnosti in oblike, ki jih je bilo brez truda lahko uvrstiti med močno podobne nacističnim, na drugi strani pa se je tudi na Koroškem oblikovala močnejša plast nemškogovorečega izobraženstva, ki je imelo in ima do slovenskega vprašanja objektivni in aktiven odnos.

Prvi članek, ki se vsaj posredno in teoretično načelno dotakne avstrijskega manjšinskega vprašanja, najdemo v „Die Zukunft“ že v tretjem zvezku prvega letnika 1946 (str. 17-19). Nekako deklarativno so izzvenje zaključne besede Antona Tesareka v članku „Vzgoja k demokraciji, republikanizmu in pacifizmu“. Zatrjeval je, podobno kot koroška deželna vlada leta 1920, da mora avstrijska država omogočiti svojim narodnim in verskim manjšinam gojitev njihovih narodnih in verskih posebnosti, avstrijsko mladino pa je treba vzgajati v duhu sporazumevanja med narodi in v duhu spoštovanja kulturnih posebnosti drugih narodov.

Prav nič v duhu sporazumevanja med narodi in spoštovanja kulturnih posebnosti pa ni bil napisal članek koroškega deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga aprila 1949. Bralstvo socialističnega mesečnika za politiko in kulturo je seznanil, da je takoimenovano koroško vprašanje v središču pogajanj za avstrijsko državno pogodbo, vendar pa je velika pomembnost tega vprašanja v „grotesknem“ nasprotju z dejanskim položajem v deželi, ker le nekaj ducatov nacionalističnih hujskačev želi kaj spremeniti v deželi. Zatrjeval je, da je čista laž govoriti o zatiranju Slovencev, kakor tudi, da se prirediteljev Osvobodilne fronte (Nationalkommunistische Organisation) udeležuje desetisočje ljudi. Namesto o izseljevanju, nacističnem obglavljanju, protinacističnem boju Slovencev, o samoodločbi narodov in nacionalni zavesti, je v članku najti trditve, da „hišni jezik ni edini znak nacionalne pripadnosti“, da je „Koroška zaokrožena gospodarska enota z jasno potegnjenim naravno mejo proti Kranjski“, da je slovensko prebivalstvo kmečko prebivalstvo in da se slovenstvo ohranja le na kmetih ter da so se Slovenci zagledali v velikem številu priključevali socialni demokraciji, ker od svojih članov ni zahtevala nikarkršnega narodnega opredeljevanja. (Dalje pribodnjič)

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 11. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Vedno te presnete žene — 12.05 Color classics — 12.10 Veličastna zima — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Halo Spencer! — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.20 Showdown — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 12. 2.: 9.00 Poročila, nato angleščina in francoščina — 9.55 Markstein: slalom za moške — 10.55 31. mednarodna glasbeno tekmovanje — 11.55 Markstein: slalom za moške — Uredništvo — 15.25 Vesela vdova — 17.00 Kdo rokodelci z nami? — 17.30 Zgodbe o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 V Avstriji ni konca sezone — 21.50 Šport — 20.10 Klimbim — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 13. 2.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Vedno ta televizija... — 16.30 Mojster Eder in njegov Pumuckl — 16.55 Don in Peter — 17.00 Tehnika za otroke — 17.25 Helmi — 17.30 Klub seniorjev — 18.30 Je to tudi od Wagnerja? — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Vihar v kozarcu — 21.40 Sončna ura se je ustavila — 22.10 šport — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 14. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska TV — 10.30 Vesela vdova — 12.05 Color classics — 12.10 Kraljičin vrt — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Rdeči panter — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Napotila in triki za uživalce — 21.10 Profesionalci — 22.00 šport — 23.00 Poročila.

TOREK, 15. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.20 Starši — otrok — dnevnik — 10.30 Mrliča za poslastico — 12.00 Risanka — 12.10 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Blazno drzne pustolovščine Dicka Turpina — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Pustovanje v Beljaku — 22.15 Pogreb pusta v Thauru — 23.00 Poročila.

SREDA, 16. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.55 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 10.25 Starši — otrok — dnevnik — 10.35 Prepovedano drevo — 12.05 Antarktika — neobjavljen svet — 12.15 Pogreb pusta v Thauru — 13.00 Uredništvo — 17.00 Lutkovna predstava — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vrt družine Finci Contini — 21.45 Poročila.

ČETRTEK, 17. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Mož in žena v družini in poklicu — 10.30 Vrt družine Finci Continijev — 12.00 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Minikini — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Tujec ob moji strani — 21.45 Trije koroški umetniki — 22.30 šport — 23.20 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 11. 2.: 17.15 Sto mojstrov — 17.30 Vedno ta televizija — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Operni bal 1983 — 20.15 Pustovanje v Mainzu — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 12. 2.: 15.45 Sto mojstrov — 16.00 Politika v petek — 17.00 Draga družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odletnika? — 20.15 Stari Rimljani — 21.55 Tanki mož — kminalna — 23.30 Poročila.

NEDELJA, 13. 2.: 16.30 Sto mojstrov — 16.45 Pledoja za ribnike in mlake — 17.45 Poznate melodijo? — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Mrliča za poslastico — 21.45 O filmu — 22.30 Mala nočna glasba — 23.40 Poročila.

PONEDELJEK, 14. 2.: 17.45 Sto mojstrov — 18.00 Perspektive — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdravnik in ljube živali — 21.05 Napotila in triki za uživalce — 21.10 Dokumentacija — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 ženitni slepar — 23.45 Poročila.

TOREK, 15. 2.: 17.45 Sto mojstrov — 18.00 Orientacija — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kabaret — 22.10 Pisarniške zgodbe — 22.15 Poročila — 22.30 Dallas — 23.15 Poročila.

SREDA, 16. 2.: 17.45 Sto mojstrov — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Pepelnica umetnikov — 19.20 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Lohengrin — 23.50 Poročila.

ČETRTEK, 17. 2.: 17.45 Sto mojstrov — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trič-trič — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

JUGOSLAVIJA

NEDELJA, 13. 2.: 8.00 Poročila — 8.05 Otroška matineja — 9.00 Človek in pol — 9.55 Veleslalom za moške — 11.30 Praznični dnevi slovenske folklore: Večer ljudskih plesov — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Oddaja za stik z gledalci — 13.25 Veleslalom za moške — 14.15 Igran: smučarski skoki (90 m) — 15.30 Poročila — 15.35 Moni Kovačič, zabavno glasbeno oddaja — 16.00 Smučarski teki — 16.30 Zadnjega pogoltno pekel, češkoslovaški film — 17.55 Naš kraj: Polhov Gradec — 18.10 športna poročila — 18.25 Slovenci v zamejstvu — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.25 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Kiklop — 21.05 športni pregled — 21.35 Semizovac pri Sarajevu, dokumentarna oddaja — 22.05 Poročila.

PONEDELJEK, 14. 2.: 8.35 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Mali odred — 17.55 Človekovo telo — 18.25 Obzornik — 18.45 Pop godba: Tomaž Domicelj — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Doba zmojev, drama — 21.15 Glasbeni magazin — 22.10 Poročila.

TOREK, 15. 2.: 8.55 Program TV Beograd — 17.30 Poročila — 17.35 Zverinice iz Režije — 17.55 Slovenska ljudska glasbila in godci — 18.25 Gorenjski obzornik — 18.40 Mali svet — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Mladost Karla Marxa — 21.00 Aktualno — 21.45 Miniature: Milni ob Krki — 22.00 Poročila.

SREDA, 16. 2.: 9.25 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Pedenjžep — 17.40 Mladi virtuoz — 17.55 Naša pesem — 18.25 Kočevski obzornik — 18.40 Mostovi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Nočni metulj, poljski film — 21.45 Kulturne diagonale — 22.25 Poročila.

ČETRTEK, 17. 2.: 9.05 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Vesolje — 18.25 Podravske obzornik — 18.45 Obramba in samozščita — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Zvoki godal — 21.55 V znamenju.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 11. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Kar po domače.

SOBOTA, 12. 2.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 13. 2.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 14. 2.: 14.10 Obzornik — „Pust, pust, krivih usi!“ (pustni običaji in šege).

TOREK, 15. 2.: 9.30 Vesela družba, glasba in pesem — 14.10 Obzornik — Otroci, poslušajte! — Za dobro voljo.

SREDA, 16. 2.: 14.10 Obzornik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 17. 2.: 14.10 Obzornik — Mladinska oddaja.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10. Uredništvo: 9020 Celovec, St.-RuprechtstraÙe 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a. Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50. Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Dravc, Celovec - Borovlje

Wallner, Wiegele, Erat in Mörtl med najboljšimi

Pri avstrijskem prvenstvu v skokih na mali skakalnici je zahomsko moštvo ponovno pokazalo, da je ŠD Zahomc še vedno — oz. že spet — med tistimi klubi, iz katerih pridejo najboljši skakalci. Kar štiri skakalci so bili med prvimi dvajsetimi.

Zmagovalec in avstrijski prvak je postal Adolf Hirner (Štajerska), pred Neuperjem (Št.) in Schallertom (Predarlška), ki je z 80,5 m skočil tudi nov rekord na Admontski skakalnici. Na 4. mestu se je uvrstil najboljši Korošec Hanzi Wallner, še pred Koglerjem. Že na devetem mestu se je uvrstil mladi Franci

Wiegele, ki je pri juniorjih dosegel 3. mesto. Predvsem pa je tudi razveseljivo, da sta med prvimi dvajsetimi tudi še mladinska skakalca Pavel Erat in Norbert Mörtl. Oba skakalca res nismo pričakovali tako daleč spredaj, čeprav sta v zadnjem času nase opozarjala pri številnih konkurencah.

Na treningu za avstrijsko prvenstvo na veliki skakalnici v Murau je v terek dosegel Hanzi Wallner tudi najdaljši skok do tedaj. Z lahkoto je pristal na 112 m. Zato bo prav gotovo tudi med tistimi, ki se bodo udeležili smučarskih poletov v Vikersundu in svetovnega prvenstva v Harachovu.

Kapelški šahisti

Na 2. občinskem šahovskem turnirju v Železni Kapli, o katerem smo poročali že v zadnji številki Slovenskega vestnika, je nastopilo 11 igralcev. Zmagovalca turnirja, ki ga je organiziral šahovski odsek SSK Obir, sta bila Justin Polanšek in Adam Ramaš, tretji pa je bil Johan Stojfer (na sliki spredaj, prvi Polanšek in Adem Ramaš, tretji pa je bil Johan Stojfer (na sliki spredaj z leve na desno). Zadaj stojijo: Hribar, Travnik, Haderlap, Pasterk, Sitter, Haller.

Drugi veleslalom športnega društva Pliberk

Športno društvo Pliberk je konec januarja že drugič vabilo na veleslalomski prireditvi v Libuče. Lanskoletne prve prireditve se je udeležilo okoli 40 tekmovalcev. Letošnja udeležba pa je bila boljša, prijavilo se je skoraj 160 tekmovalcev.

Prišli so od blizu in daleč, videli smo tekmovalce iz Roža, Zelezne Kaple, tekmovala pa je tudi skupina mladincev iz celjske občine, ki je bila v gosteh pri društvu Edinost in se je vežbala v zimskem športu na pobočjih Pece. Razveseljivo je, da so si tudi ti mladinci priborili nekaj nagrad in tudi učitelj te skupine, tov. Zmago Tanjšek, bi prav gotovo odnesel kakšen pokal, če ne bi pomagal pri merjenju časa.

Zanimivo je bilo gledati tekmovalce, posebno še otroke — nekateri so bili stari komaj 4 leta — kako pogumno so se pognali po Navršnikovih travnikih proti cilju. Marsikomu so številna vratca na progi delala težave, tako da so nekateri prišli v cilj le mimo vrat; za korajžne palčke pa bi v prihodnjem letu bilo morda treba označiti progo le nekoliko bolj vidno.

Pri Ziplnu v Nonči vasi so pri razdelitvi nagrad razglasili sledeče rezultate:

Otroci I (fantje): 1. Robert Pitschko, 2. Daniel Haudej, 3. Dietmar Traun. **Otroci I (dekleta):** 1. Andrea Enzi, 2. Evelin Possegger, 3. Andrea

SAK se pripravlja na novo sezono

Po zabavnem zimskem počitku se bodo igralci SAK posvetili kmalu spel trdemu treningu. Trije plesi SAK-a so za njimi. Prvi je bil v Zelezni Kapli, drugi v Bilčovsu, zadnje soboto pa so se zbrali podjunski navijači SAK pri Šoštorju v Globasnici. V prenapolnjeni dvorani so poskrbela ob kakih desetih maskiranih dekletih v športnih dresih SAK (z napisom Posojilnica Celovec) za poseben pustni vložek. Gimnazijci pa so pod vodstvom Gregaja Kristofa navdušenemu občinstvu opolnoči zaplesali rock 'n' roll.

Konec tega tedna se bodo igralci Slovenskega atletskega kluba zbrali za dva dni nekje v Sloveniji, od 26. februarja naprej pa bodo šli na treninški tabor v Umag, kjer se bodo pod vodstvom trenerja Avdiča vestno pripravljali na novo nogometno sezono, ki se začne 26./27. marca 1983.

TRNOYSKI MARATON BO 13. 2.

Prihodnjo nedeljo bo v Idriji (Slovenija) s pričetkom ob 9.30 uri 8. Trnovski maraton. Ugodne snežne razmere omogočajo brezhibno izvedbo maratona na 42, 25 in 8 km.

Tekme mladih smučarjev

DOBRAČ:

Med 250 mladimi smučarji, ki so se zadnjo nedeljo pomerili na Dobraču v veleslalomu, jih je bilo tudi 7 od športnega društva Šentjanž. Šest jih je prišlo uspešno na cilj, tako da so si nabrali veliko OŠV točk. Pri mladinkah se je na izvrstnem 6. mestu uvrstila Claudia Kropiunik, pri šolarjah II pa je bila njena sestra Britta na 9. mestu. V skupini šolarke I pa je Claudia Laussegger bila na 11. mestu. Tudi fantje niso zastajali. Predvsem Tomaž Moschitz si je v skupini šolarji II med najhujšo konkurenco (startalo jih je okoli 65) uvrstil okoli 15. mesta. Točkovno je ta mladi smučar napravil ogromen skok naprej. Tudi Albert Quantschnig (šolarji II) in Martin Moschitz (šolarji I) sta uspešno končala oba teka in se dobro uvrstila (točni rezultati žal še niso znani). Edina Dominike Užnik je tik pred ciljem imela smolo in napravila napako, tako da so jo diskvalificirali (časovno je bila na 3. mestu).

BOROVLJE:

Na smučarski tekmi, ki jo je priredila trgovina Kometter je zadnjo nedeljo bil najboljši dneva Richard Meschnig (ŠD Šentjanž). Tekme se je udeležilo mnogo smučarjev iz Roža.

CELOVEC:

Tudi v Rader-cupu se uveljavljajo mladi športniki iz Šentjanža. Zmagovalec Rader-pokala za otroke, ki obsega 3 tekme, je postal Daniel Durnik (ŠD Šentjanž). Tomi Partl ml. pa je bil na tretjem mestu.

ROŽANSKO PRVENSTVO

V nedeljo 13. 2. bo na šentjanških Rutah Rožansko smučarsko prvenstvo (veleslalom), ki ga letos organizira ŠD Šentjanž. Začetek ob 11. uri. Pokrovitelj PoBo.

V. zimski pohod „Arihova peč“ bo 6. marca '83

V spomin na padle borce pod Arihovo pečjo (februarja 1945) bo leos že petič zimski pohod „Arihova peč“. Na programu sta smučarski tek in pohod za pešce [od Polanca preko bivšega partizanskega bunkerja do planinske postojanke „Kače nad Arihovo pečjo“ in spet nazaj].

Na prireditvi, ki bo v nedeljo 6. marca 1983, s pričetkom ob 10. uri, vabijo Slovenska športna zveza, Slovensko planinsko društvo Celovec in Slovensko prosvetno društvo Rož iz Šentjakoba. Podroben razpis za to spominsko prireditvi smo objavili že v Slovenskem vestniku številka 5/1983.

TEKMO ZA „PREHODNI POKAL“ PRELOŽILI

Veleslalom za 2. prehodni pokal bratstva treh dežel, ki je bil napovedan za zadnjo nedeljo v Trbižu, so morali preložiti za dva tedna. Tekma je napovedana za 19. februar. Na tekmovalce vabijo slovenske športnike sosednjih dežel Kulturno društvo Lepi vrh, Športno društvo Mladina in Smučarski klub Devin.

Kaj povezuje Avstrijo s Sarajevom?

Do pred kratkim odgovor na to vprašanje ni bil težak, saj so se šolarji desetletja učili, da so strelji Gavrilca Principa na avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda med njegovim obiskom v Sarajevu povzročili prvo svetovno vojno. Toda ti strelji so zdaj že več kot 70 let za nami in ne zadostujejo več za hujskanje proti našim južnim sosedom.

Danes povezuje Avstrijo s Sarajevom nekaj drugega: tam bodo prihodnje leto zimске olimpijske igre. In kadar gre za zimski šport, zlasti za smučanje vseh variant, so Avstrijci skoraj tako občutljivi kot takrat, ko gre za oživiljanje starih monarhističnih tradicij (ko je avstrijska „cesarica“ Cita pred kratkim v dunajski katedrali molila za Avstrijo, se je na Štefanovem trgu mudilo skoraj toliko ljudi kot deset let prej pred palačo zveznega kanclerja, ko se je moral takratni avstrijski „cesar“ Karl Schranz iz Sappora vrniti brez olimpijskih lovorik).

Pred nedavnim je bila v Sarajevu generalna vaja za olimpijske igre v disciplini smuka za moške, in to neposredno po tekmi na tekoimenovani

„Streif“ v Kitzbühlu, ki velja za Avstrijce za najtežjo progo na svetu sploh in seveda tudi za najlepšo, kjer se izkažejo le najboljši itd. Med poročilom o tej prireditvi je komentator avstrijske televizije dejal, da se tekmovalci sedaj odpravljajo v Sarajevo, kjer jih gotovo ne bo čakala tako selektivna in težka proga, saj so Jugoslovani še začetniki na tem področju, da sploh nimajo izkušenj v pravilnem prepariranju prog in podobno. Kmalu zatem je bil komentator dosti bolj skromen, ko Avstrijci na domači progi niso dosegli zaželenih uspehov, marveč je mesto prvaka osvojil (in celo z jugoslovanskimi smučarji) mlad Švicar.

Do Sarajeva je potem vladal molk, le avstrijske smučarske firme so tarvale, da nimajo strokovnjakov, ki bi raziskali sestav snega — ker samo ta sestav je menda preprečil avstrijsko zmago, kajti avstrijski material je slej ko prej odličen, toda sneg je internacionalen in se ga ne da izdelovati v tovarnah Fischer, Kneissl ali Blizzard.

Končno je smučarski cirkus dospel v Sarajevo — in glej ga hudiča: dotlej lahka proga se je nenadoma

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1983/84 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 14. do 28. 2. 1983, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1982/83 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
3. Prijavljene učence, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, ki morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1983. Sprejemni izpiti bodo v sredo, 6. 7. 1983.
4. Konec maja 1983 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh učenec, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
5. Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželne glavnice šolskega sveta.
6. Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pisмено na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Prof.-Janežič-Platz 1, 9020 Klagenfurt/Celovec.

RAVNATELJ:
dr. Reginald Vospernik I. r.

Žvabek - Sveto mesto

Sredi meseca januarja smo se na žvabeškem pokopališču za vedno poslovili od Antona Jevšnika, pd. Škofa iz Svetega mesta. Pokojni gospodar Škofove kmetije, ki leži na lepi legi sicer hribovitega kraja Svetega mesta, je v mladih letih z veseljem kmetoval in gledal s svojih lepih njiv in travnikov na svoje „podložnike“ spadaj v Žvabeku in okolici. V tej gorski tihoti je živel res kot kralj in užival ob opravljanju vsakdanjih del. Vse to brezskrbno življenje pa je prekrizal tisti usodni 14. april 1942, ko so Hitlerjevi barbari izseljevali naše ljudi, da bi bila Koroška samo še nemška. Čeprav ni bilo ugotavljanja, kje Slovenci živijo, so Hitlerjevi hlapi prišli tudi k Škofu v Sveto mesto ter osorno ukazali gospodarju, da mora tekom ene ure zapustiti vse ter se z njimi podati v mrzlo tujino v že pripravljena taborišča. Strašno hudo je bilo tedaj mlademu gospodarju, ko so ga gnali kot kakšnega razbojnika, pa čeprav iz „Svetega mesta“ v dolino, kjer so čakali črni avtomobili

in naše zavedne ljudi odpeljali v pregonstvo. Težko je gospodar Škofovine prenašal trpljenje in druge tegobe taborišča. Doma v njegovih hribih je bil navajen svobode in prostega življenja. Taborišče in tujina ga je zelo spremenila. Ko se je po vojni vrnil na zanemarjeno domačijo, ni bilo več tišega elana in veselja v njem, da bi kmetijo obnovil. Iz tujine se je vrnil domov zelo spremenjen — bil je zagrenjen in živel je sam zase. Tudi ni bil več kos bremenom časa in ko je stopil v dobo, ki se ji pravi življenjska jesen, so se ga usmilihi sosede in mu dali streho in oskrbo.

Kljub vsemu temu pa je pokojni Škof dosegel lepo starost 83 let. Predsednik Zveze slovenskih izseljencev, tovariš Jože Partl se je ob odprtem grobu poslovil od Škofa kot od bivšega sotrpina, ki je moral pač zato od doma, ker je bil zaveden član naše narodne skupnosti. Svojecem izrekamo iskreno sožalje.

ikej

ZAHVALA

Vsem znancem, prijateljem in sosedom, ki so nam stali ob strani v uri slovesa od gospe

Pavle Mešnik

ROJENE KATNIK

se prisrčno zahvalujemo. Iskren bogplačaj našemu župniku Stanku Trapu in vsem duhovnikom. Zahvaljujemo se tudi cerkvenim pevcem iz Bistrice, mešanemu pevskeemu zboru „Rož“ in vsem, ki so za našo rajno molili, poklonili rože ter namesto venca darovali za popravilo cerkve.

ŽALUJOČA DRUŽINA

Gorje, 7. 2. 1983.

izkazala za najmanj tako težko, kot je tista na Tirolskem. Našim atletom so se začele tresti hlače, kajti v Sarajevu niso imeli nobenih izkušenj. Resnici na ljubo moramo povedati, da se hlače niso tresle samo Avstrijcem, temveč tudi Švicarjem, ki imajo do smučanja podoben perverzen odnos kot Avstrijci — da v njem ne vidijo športa, marveč svetišče in središče svetovnega dogajanja sploh. Ker sarajevska proga res ni za letovišarje, kot so si to dotlej predstavljali športni komentatorji in so ta vtis že tedne prej ustvarjali tudi v javnosti (da bi s tem morda vnaprejšje opravičili morebitni avstrijski neuspeh), so se zdaj znašli v dilemi: kako naj priznajo svojim bralcem in gledalcem, da le niso vsevedni, da so se zmotili pri oceni sarajevske proge; kako naj priznajo, da se tudi „južnjaški“ narodi spoznajo na ureditev smučarskih prog in ne samo Avstrijci (in morda še Švicarji, saj južni Tirolci so pa takointako „naši“).

Toda pravi športni novinar, poročevalec ali komentator, ne zaide tako hitro v zadrego in tako so tudi v tem primeru našli pravi izhod: ker ne sme biti, česar niso vnaprejšje ugotovili, sarajevska proga zdaj ni bila več težka, temveč je postala „kriminalna“, „prenevarna“ itd., ker vsebuje preveč skokov in predolge va-

love, skratka napačno je konstruirana. Potem ko se je med pripravami ponesrečil še švicarski atlet Müller, je bilo dovolj tudi Švicarjem; zahtevali so odpoved tekme, ker očitno niso videli nobenih možnosti za zmago. Samo Kanadčani so brez vsakršne nemože in brez širokoustenja izpovedali svoje mnenje, da je proga v redu in da ne vidijo nobenega vzroka za odpoved tekme.

Vseeno je bila prvotno napovedana tekma odpovedana. Ko pa je Avstrijcem v treningu kazalo boljše, se zlasti smučarji sami, pa tudi njihovo vodstvo niso več zavzemali za odpoved. Tako je naslednjega dne res prišlo do izvedbe konkurence in ko je zmagal Avstrijec Pfaffenbichler, proga ni bila več „prenevarna“ ali celo „kriminalna“, postala je „vredna olimpijskih iger“, seveda pod pogojem, da bodo s pomočjo avstrijskih strokovnjakov popravili „nekaj malenkosti“.

Toda kaj, če bi bili Avstrijci doživeli podoben polom, kot so ga nekaj dni prej na Tirolskem? In kaj, če v olimpijskem letu ne bo Avstrijec osvojil zlato kolajno v smuku? Morda se bo tedaj bati novega „ultimata“ Bosni in Hercegovini — saj povezava Avstrije s Sarajevom je bila že vedno nevarna.

fra-ter.